

Måndagen den 3 Maj.

Kl. 6 e. m.

§ 1.

Upplästes och godkändes protokollet för den 24 sistlidne April, äfvensom protokollsutdrag angående de beslut, som vid Kammarens sammanträden den 30 i nämnda månad och den 1 dennes blifvit fattade rörande Stats-Utskottets Utlåtande N:o 66.

§ 2.

Föredrogos ånyo och bordlades för andra gången:

Stats-Utskottets Memorial N:ris 80, 74 och 75;

Första Kammarens protokollsutdrag N:o 183;

Andra Kammarens *Fjerde* Tillfälliga Utskotts Betänkande N:o 12 (i samlingen N:o 45);

Stats-Utskottets Utlåtanden N:ris 76—79; och

Lag-Utskottets Utlåtanden N:ris 34 och 35.

Af dessa, för andra gången nu bordlagda, ärenden skulle Stats-Utskottets ofvanberörda Memorial N:o 80 ställas främst å den föredragningslista, som för nästa sammanträde komme att upprättas.

§ 3.

Föredrogs Stats-Utskottets Utlåtande N:o 69, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition angående förnyadt förslag till normal aflöningsstat och till stater å öfriga utgifter och omkostnader vid tullverket för år 1870.

Punkten 1.

Härvid anförde:

Herr Björck: Vid behandlingen af frågan om tulltjenstemännens indelning, antal och aflöning kan man icke undgå att erinra sig, att desse tjenstemän äro till hufvudsakligen för att tillämpa tulltaxan och några få dertill hörande författningar. Det är visserligen sannt, att derjemte fin-

nes en tullstadga, men om den egentligen föreskrifver sådana kontroller, som hafva till ändamål att lätta tjenstemännens uppdrag, bör den snarare bidraga till att minska än öka personalen.

Göromålen inom tullverket sönderfalla i tre hufvudsakliga sysselsättningar. Den första af dessa består i att mottaga varor, granska dem och debitera den för dem bestämda afgift. Denna är den svåraste sysselsättningen, ty för densamma fordras i viss mån en särskild insigt, som kallas varukännedom. Den andra består i kontorsgöromål af den mest enkla beskaffenhet, göromål, som förekomma å hvarje kontor. Den tredje sysselsättningen utgör en vigtig omständighet och afser att förekomma lurendrejeri. De tjenstemän, som hafva med denna afdelning att göra, hafva i allmänhet icke att skaffa med förtullningen, utan anses bilda en särskild korps för särskildt ändamål.

När saken ställer sig så enkel, så skulle man väl tro, att denna tjenstemannapersonal vore till sin sammansättning enkel, och att man här icke skulle påträffa ett bland de mest komplicerade styrelseverk, såsom förhållandet likväl är.

Först finnes i Stockholm en styrelse med sin chef och under honom två departementschefer, en för kansli- och en för kameralafdelningen. Vidare en sekreterare med kansli, två kamererare, af hvilka den ene har kontroll öfver uppbörderna och har under sig flera biträden, och den andre, revisionskamereraren, är chef för ett kontor med icke ringa personal.

Vänder man sig åter till orterna, så finnas å somliga ställen tullförvaltare, å andra tullinspektorer, å andra åter tullkammarföreståndare och slutligen öfveruppsyningsmän, med enahanda uppdrag som inspektorerne. De sönderfalla således i fyra olika kategorier. Den bevakning, som har tillsyn öfver lastning och lossning, utgöres å två platser af öfverinspektorer med underlydande kontrollörer, men består i öfrigt af öfveruppsyningsmän i två grader, uppsyningsmän i tre grader, samt vaktmästare, hvilka icke äro indelade i bestämda grader, men ändock hafva olika löneförmåner och slutligen roddare. Härmed är det dock på långt när icke slut. Ty härtil kommer den yttre bevakningen, som är organiserad på militäriskt vis. Den består af kustvakter och öfver dem kustsergeanter, hvilka åter stå under kustchefer. Nu skulle man väl tro, att det vore slut. Så är det dock icke, ty hvarken denna afdelning eller den, som rör de inre göromålen, sakna en tjensteman, som kallas distrikthef. Frågar man hvad denne tjensteman skall göra, sedan tjenstepersonalen är så ordnad som jag nämnt, så svaras, att han skall vara förman för yttre bevakningen. Så säger åtminstone Tullstyrelsen i dess underdåniga utlåtande till Kongl. Maj:t. Denna yttre bevakning, hvilken, enligt hvad förut är nämnt, är på militäriskt vis ordnad, får således en civil förman, oftast tagen från de så kallade sekreteraregöromålen. Då emellertid denna yttre bevakning blott har till uppgift att genom patrullering söka förekomma lurendrejeri, så torde det också vara klart, att denne förman, hvilken oftast är en äldre man, icke kan taga ens den ringaste omedelbara befattning med denna sysselsättning. Hvad skall han då uträtta? Enligt Tullstyrelsens yttrande skall han äfven sammanhålla bevakningsstyrkan och åstadkomma den enhet i dess användande, som är nödvändig för uppnående af densammas ändamål att förekomma eller upptäcka oloflig varu-

införsel. Jag tror, att det snarare torde befinnas vara en hinderlig omgång, att alla rapporter och ordres skola passera distriktchefens expedition, och jag anser det äfven vara otvifvelaktigt, att den kontroll, som kan vara möjlig, både säkrast och lättast utföras af den närmast boende tullförvaltaren.

Vidare säger Tullstyrelsen, att tulldistriktschefen i Göteborg är nödvändig för att kontrollera uppbördskassören i afseende på inflytande medel. Jag vill icke förneka, att en sådan kontroll är under de sednaste åren anordnad, men den är dock ofullkomlig, ty den består icke i annat, än att uppbördskassören hvarje morgon för distriktchefen visar, att han i någon bank insatt hvad som föregående dag i kassan influtit. En sådan kontroll kunde vara bra, om den vore kombinerad med en anordning, som visade hvad kassan för föregående dag skulle innehålla, men så är icke förhållandet, utan i stället beror kontrollen i viss mån på trafikanterna, hvilka måste förete kassörens qvittens, innan de få disponera sin vara, men ofta dröja dermed och då lemna kassan okontrollerad. Det skulle utan tvifvel vara lämpligare, att kontrollen utförades genom tullverkets egna tjänstemän vid sjelfva inbetalningen.

I Göteborg finnes en särskild tullkassör, hvilken lönas högt och har till uppdrag att göra alla utbetalningar åt tjänstemännen. Om uppbördskassören, som mottager inbetalningarne, äfven fick sig ålagdt verkställa alla utbetalningar och kassan kontrollerades af den så kallade tullkassören, så skulle en sådan kontroll icke blott motsvara den, som nu af distriktchefen utföras, utan den skulle blifva en förstärkt och ständig kontroll öfver kassans verkliga ställning. På samma gång kontrollen således blefve fullständigare, skulle den äfven blifva billigare, ty tullkassören skulle visserligen icke kunna, i följd af denna tillökning i göromålen, göra anspråk på högre aflöning.

Enligt min uppfattning finnes således icke någon anledning att godkänna de skäl, hvilka Tullstyrelsen för distriktchefernes bibehållande anfört.

Inom Utskottet anmärktes, att distriktchefernes göromål väl icke borde inskränkas till de förut uppräknade, utan att de äfven hade skyldighet att vid uppkommande stridigheter mellan tullkamrarne och trafikanterne rörande tillämpningen af tullförfattningarna slita dessa tvister. Oaktadt instruktionen för distriktcheferne tillägger dem en sådan skyldighet, när tiden icke medgifver att inhemta General-tullstyrelsens föreskrift, är det dock tydligt, att detta vilkorliga stadgande helt och hållet förfallit, sedan telegrafnirättningar och öfriga kommunikationsanstalter gjort det för tjänstemännen möjligt att med tillräcklig skyndsamhet kommunicera sig direkt med Tullstyrelsen.

Det synes mig således klart, att, huru mycket man än vill ställa fram fordringar på distriktcheferne, desse tjänstemän äro alldeles öfverflödige, och att man kan nästan på stående fot uppgifva ett förslag till förändradt anordnande af hvarje distriktchefen tillkommande göromål, hvarigenom med vida mindre kostnad för tullverket skola uppfyllas alla de fordringar man har på distriktcheferne.

Jag ber äfven att få fästa uppmärksamheten derpå, att distriktcheferne böra indragas genast och icke bibehållas så länge de nuvarande in-

nehafvarne af tjensterna det önska. Jag är af den meningen, att, då man kommit öfverens om att en tjänst är öfverflödig, det är olämpligt att låta innehafvaren kvarstå vid tjänsten. Derigenom förorsakas nemligen ett onödigt slöseri både med Statens medel och med arbetskrafter. Jag vill belysa detta förhållande med ett exempel. Inom Warbergs distrikt är föreslaget, att det nuvarande antalet af kustsergeanter och kustvakter, hvilket uppgår till 48, skall minskas till 36. Är det då rätt att bibehålla desse öfverskjutande 12 tjenstemän, till dess de afgå med döden eller uppnå pensionsålder, i stället för att antingen förflytta dem till andra platser eller ock afskeda dem med bibehållande af lönen, hvarigenom åtminstone tjenstgöringspenningarne kunde för Staten inbesparas. Jag kan icke fatta annat, än att det vore vida bättre att låta dem gå ut i lifvet och göra nytta. Enahanda är förhållandet med distriktcheferne, och jag kan icke inse, hvarföre man skall belasta Staten med den höga aflöningen till desse tjenstemän, då man kan blifva dem qvitt endast mot den ordinarie lönen, hvilken visserligen är ringa i förhållande till de, i följd af procentberäkningen, orimligt höga inkomsterna, men dock är så stor, att den kan anses utgöra en tillräcklig pension.

Jag har uttalat detta, mindre derföre att Staten belastas med denna aflöning, än derför att jag anser, att det slutligen bör komma derhän att, då man vill indraga tjänster, man ock skall afskeda innehafvarne.

Uti den vid Utlåtandet fogade reservation har jag äfven ifrågasatt indragning af kustchefsplatserna i Skåne och Blekinge. Jag tror nemligen, att dessa mellanhänder skola blifva obehöfliga, om i deras ställe tillsättes en person, som är förständig, skicklig och lämplig att i sin hand förena hela verkställigheten af förmanskapet öfver den yttre bevakningen. Såsom det nu är stäldt, hafva kustcheferne stora rättigheter i afseende å beslags verkställande, men de hafva snart sagdt inga andra skyldigheter än att utöfva tillsyn öfver kustsergeanterne, likasom desse öfver kustvakterne.

Jag tror således, att, om den tjensteman, jag uti momentet c) af min reservation föreslagit, tillsättes med skyldighet att taga bostad uti den del af Skåne, som är mest utsatt för lurendrejeri, nemligen Helsingborgs distrikt, så skola distriktcheferne kunna helt och hållet undvaras.

Med anledning af hvad jag nu i största möjliga korthet anför, anholder jag, att, i stället för Utskottets hemställan i första punkten, Kammarren behagade taga under öfvervägande hvad jag uti min reservation i fyra särskilda moment föreslagit. Jag hemställer dock till Herr Talmanen, att proposition först må framställas å mom. a) och c), såsom direkt motsvarande den föredragna första punkten, samt, om de vinna Kammarrens godkännande, derefter å öfriga två momenten under b) och d).

Herr O. B. Olsson: Vid sistförflutna riksdag väckte jag motion om indragning af tulldistriktchefsbefattningarna, och vann denna motion i så måtto Riksdagens bifall, att Riksdagen i underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t uttryckte den åsigt, att dessa befattningar voro öfverflödiga. Nu har visserligen General-tullstyrelsen i afgifvet utlåtande förklarar, att dessa embetsmän allt fortfarande böra bibehållas, och att det således beror på oriktig föreställning, att ifrågavarande befattningar kunna undvaras. För min del tror jag likväl icke, att den allmänna meningen i landet om dessa

tjensters obehöflighet grundar sig allenast på en oriktig föreställning, utan snarare derpå att något hvar känner till huru hittills tillgått vid dessa tjensters tillsättning. Huru förhållandet härmed varit i södra Sverige har jag mig åtminstone särskildt bekant. Af de fyra personer, som sednast bestridt distriktchefsbefattningen i södra distriktet, hade 3 förut varit militärer och en civil embetsman. Ingen af dessa förstod något af de till tjensten hörande göromålen, utan betraktade densamma troligen såsom en sinekur. — Skall någon kunna, på sätt sig bör, sköta dessa befattningar, så måste han ega en mera speciel kännedom om dithörande göromål, men såsom jag redan antydtt, har detta ingalunda varit förhållandet med de personer, hvilka hittills innehaft dessa befattningar, enär dessa förut icke sysselsatt sig med dylika göromål. Då jag emellertid hufvudsakligen är förekommen af Herr Björck, vill jag ej vidare upptaga Kammarens tid, utan inskränker mig till att instämma i Herr Björcks reservation rörande nu förevarande punkt.

Herr Grefve Posse: Det föreligger nu till Kammarens bedömande en af dessa omfattande frågor, i hvilka det icke är allom gifvet att ega tillräcklig specialkännedom, för att bedöma hvad som är fullt rätt i hvarje särskild detalj. Åtminstone måste jag, hvad mig sjelf beträffar, öppet bekänna, det jag saknar en sådan noggrann kännedom, men lyckligtvis är det nu icke fråga om att bedöma alla detaljer i tullstatens organisation, utan allenast att pröfva vissa hufvudmoment i densamma, och härom borde det icke vara så svårt att bilda sig ett omdöme. Då den punkt, som nu är föredragen, afser allenast bibehållande eller afskaffande af distriktchefsbefattningarna, så vill jag till en början uteslutande uppehålla mig vid denna fråga.

Vi veta alla, att vid tullstatens organisation år 1825 inrättades icke mindre än sex distriktchefsbefattningar, hufvudsakligen för att hålla tillsyn öfver den yttre bevakningen. Det var således under en helt annan tullagstiftning än den närvarande som dessa tjenster inrättades, och under en tid då, till följd af införselsförbud och höga tullsatser smuggling bedrefs mera allmänt än nu, det således ansågs nödigt hålla en större yttre bevakning, hvilken hvar inom sitt distrikt behöfde en chef. Under tidernas lopp har, till följd af en förändrad tullagstiftning, denna yttre bevakningspersonal minskats, hvaraf åter blifvit en följd, att af dessa distriktchefsbefattningar, på Kongl. Maj:ts förslag, indragits halfva antalet, så att numera återstå allenast trenne, nemligen de i vestra, södra och sydöstra distrikten, den i sistnämnda distrikt dock icke längre än till nuvarande innehafvares afgång. Det skäl, som förut gjort sig gällande för dessa embetsmäns bibehållande, nemligen att de skulle utgöra chefer för den yttre bevakningen, qvarstår visserligen hvad södra distriktet beträffar, ehuru i mindre grad, men deremot företer sig ett annat skäl för indragning af dessa befattningar, nemligen att deras innehafvare ofta nog ansett sig sjelfva och varit att anse såsom pensionärer, hvilket beklagliga förhållande måste framkalla den öfvertygelse, som äfven gjort sig allmänt gällande, att ifrågavarande befattningar icke blifvit utföfvade på ett sådant sätt, att deras nödvändighet blifvit praktiskt bevisad. Jag medgifver visserligen, att ett och annat lysande undantag funnits, men det sätt, hvarpå dessa tjen-

ster hittills i allmänhet hafva blifvit besatta, har obestriddigen väckt och underhållit anspråk, att de böra betraktas som reträttplatser i högre tjenstegrad, der stora inkomster och föga arbete står till buds. Dessa omständigheter synas mig vara tillräckliga skäl för tjenstens indragning och nuvarande innehafvares öfverflyttande på indragningsstat.

Det förslag, som af Herr Björck i hans reservation blifvit i sådan syftning afgifvet, finner jag ganska lämpligt och välbetänkt, hvarför jag för min del deri instämmer.

Då den punkt i Utlåtandet, som handlar om kustchefsbefattningarna, ännu icke blifvit föredragen, samt då jag i fråga om indragning af dessa befattningar icke kan instämma med Herr Björck, så utber jag mig att vidare få yttra mig härom, då denna fråga förekommer till behandling.

Herr Åke Andersson: Med den kännedom, jag från min ort har om dessa distriktchefers åligganden, får jag förklara, att jag för min del anser dem öfverflödiga, hvarföre jag instämmer i Herr Björcks reservation.

Herr Statsrådet Friherre af Ugglas: Frågan om distriktchefsembetenas indragning behandlades äfven under den näst föregående riksdagen och föranledde Riksdagen att i skrifvelse till Kongl. Maj:t uttrycka sin tvekan om dessa embetens lämplighet. I anledning deraf blef General-tullstyrelsen anbefalld att afgifva Utlåtande i ämnet, och som detsamma i följd af sin vidlyftighet icke torde vara för alla Riksdagens medlemmar bekant, så anhåller jag att få i korthet redogöra för de skäl, på hvilka General-tullstyrelsen hufvudsakligen stödt sitt tillstyrkande af distriktchefsembetenas bibehållande. Till en början får jag meddela, att vid organisationen af tullverket år 1825 inrättades sex sådana chefsembeten, men allt efter som en friare tull-lagstiftning minskat frestelsen till och farhågorna för en vidsträcktare smuggling, har man efter hand indragit tre af dessa platser, och af de återstående tre skall en, den i det sydöstra distriktet, vid nuvarande distriktchefs afgang indragas. De i Malmö och Göteborg har General-tullstyrelsen deremot ansett böra bibehållas. Distriktchefernes åligganden äro bestämda genom 1825 års instruktion, i hvilken dem tillägges chefskapet öfver hela tullstatspersonalen i deras distrikt, såväl den som hör till tullförvaltningen, som den hvilken hör till bevakningen, och det med en ganska utsträckt myndighet öfver dessa tjenstemän.

Det förefaller temligen klart, att på platser af den betydenhet som Göteborg, der tulluppbörden årligen uppgår till omkring 5,000,000 R:dr, och der tullärendenas behandling måste vara fördelad på flera särskilda kontor med hvar sin föreståndare, någon chef, som sammanhåller det hela, som utöfvar högsta tillsynen och kontrollen på stället, är nödvändig, och detta icke minst för trafikanterna sjelfva, ty det förekommer ofta frågor, som fordra ett hastigt afgörande, och hvilka således icke utan olägenhet för trafikanterna skulle kunna hänskjutas till General-tullstyrelsen.

Bland distriktchefernes åligganden är också att hålla tillsyn öfver, att tullbevakningen fullgör sina skyldigheter, och särskildt hvad Malmö angår måste detta anses vara af den största vikt, då den till detta distrikt hörande kusten är mer än någon annan utsatt för försök till lurendrejeri,

och således ingenstädes i Sverige ett så stort behof af bevakning förefinnes som der. Inom detta distrikt behöfves derföre en chef, som eger magt och myndighet att direkt och utan förfrågningar företaga de åtgärder, som kunna erfordras.

Af dessa skäl kan jag för min del icke understödja förslaget om dessa chefsembetens afskaffande. Utom till det egna omdöme i denna fråga, som jag anser mig kunna ega, måste jag sätta förtroende till hvad den myndighet, som har den fullkomligaste kännedom i saken, yttrat, och denna myndighet har uttalat sig för den åsigten, att desse embetsmän äro nödvändige, åtminstone för närvarande.

Då den ärade reservanten inom denna Kammare äfven i sin reservation påyrkat indragning af samtliga kustchefsbefattningarna i Skåne och Blekinge, så vill jag, medan jag har ordet, äfven derom yttra min mening. Enligt Kongl Maj:ts Proposition skola bibehållas kustchefsbefattningarna i Halmstads, Helsingborgs norra och södra fördelningars, Malmö, Ystads samt Carlskrona tullkammaredistrikt, eller just de distrikt, inom hvilka lurendrejerier mest förekomma. Vill man nu verkligen allvarsamt tillbakahålla detta slag af lagbrott, huru skall detta syftsmål kunna vinnas, om man borttager en af de viktigaste mellanlänkarne i tullbevakningens organisation. Denna bevakning består af kustroddare och kustvakter, vidare af kustsergeanter och slutligen af kustchefer, som åter stå under distriktchefens befäl. Dessa kustchefer kunna således, inom denna på militärisk fot organiserade bevakning, förliknas vid kompanichefer. Tager man nu bort kustcheferne, så måste andra sättas i ställe, ty ett befäl måste naturligtvis finnas för ordnings upprätthållande och en stundom ganska vidsträckt samverkans åstadkommande inom tullbevakningen.

En talare har till chef för kustsergeanterne föreslagit tullförvaltaren i hvarje tullkammaredistrikt, men det är ju tydligt, att han af sin tjänst är bunden på sin plats och alldeles icke kan utöfva en tillsyn, som fordrar en ganska stor rörlighet. Deremot skulle, hvad Skåne beträffar, kustcheferne derstädes enligt Herr Björcks förslag ersättas af den nye för hela denna provins tillsatte kustchef, hvilken enligt samma förslag skulle utöfva högsta befälet öfver den yttre tullbevakningen i Skåne. Men detta är ju någonting rent af omöjligt, om denne tjänsteman icke har pålitliga personer under sig. Här är nu fråga om icke mer än 5 kustchefer, och jag får hemställa till reservanten och Kammaren, om det kan vara för mycket, att bevakningen på denna sträcka har ett sådant befäl. Jag skulle verkligen anse det högst betänkligt, om man skulle minska möjligheten att hålla nödig uppsigt mot lurendrejeriet, som ändock är ganska svårt att förekomma, specielt på Skånska kusten, der man äfven nu alltjemt hör klagas öfver smuggling.

På grund af hvad jag nu anör, kan jag således icke medgifva riktigheten af de skäl som blifvit andragna, vare sig för distriktchefsembetenas eller kustchefsbefattningarnas indragande.

Då vid Stats-Utskottets Utåtande i denna punkt blott en enda reservation blifvit bifogad, så tror jag, att en så stor pluralitet i Stats-Utskottet äfven måste anses betyda något samt vid frågans afgörande inom Kammaren icke fränkännas sin behöriga vikt.

Herr Stråle:

Herr Hedlund: En af de fördelar man väntade sig af den friare tull-lagstiftningen var den, att utgifterna för tullstaten skulle kunna minskas. Jag tror visserligen ock, att man bör göra den nuvarande General-tulldirektören all rättvisa för den reduktion af tulltjenstemännens antal, som han ävägabragt, men ännu enklare former än de nuvarande böra väl ändock kunna åstadkommas, och vi hafva dervid till vår ledning ett godt föredöme i Norge. Det är att märka, att invecklade former inom detta område medföra olägenheter, icke blott genom den kostnad de ådraga Staten utan äfven de trafikerande, som hafva att göra med dem. Det gäller om tullen som om jernvägsförvaltningen, att mellanlänkarne visa sig vara af kinkig beskaffenhet. Till dem höra tulldistriktscheferne. Det har af Herr Finansministern riktigt blifvit anmärkt, att de äro lokala delegationer af General-tullstyrelsen. Hvad nu den öfvervakande delen af deras befattning beträffar, med anledning af hvilken instruktionen föreskrifver dem att göra minst fyra inspektionsresor om året, så torde det vara bekant, att denna föreskrift i instruktionen föga efterlefves. I afseende på denna kustbevakning förefaller det mig att distriktscheferne föga motsvara denna uppgift. Och huru skulle de väl kunna det? En man, som skall dertill vara skicklig, får icke vara bunden af några åligganden att närvara i sitt kansli, utan måste när som helst kunna vara i rörelse. I afseende på trafikkanterne medgifver jag, att distriktscheferne kunna vara till nytta, då man har en human man i detta embete, såsom för närvarande i Göteborg. Men hvad hans myndighet beträffar, så fruktar jag, att de underordnade kontorscheferne icke anse sig skyldige att lyda distriktschefens ordres, utan fordra direkta befallningar från General-tullstyrelsen. Då det nu vill synas, som vore dessa embetsmän, eller rättare embetsverk, icke alldeles nödvändiga, så torde det icke kunna förtänkas Representationen, om den lägger Regeringen på hjertat att tillse, om icke dessa embeten med tillhörande kansli skulle utan skada kunna indragas. Herr Finansministern har åberopat den stora pluraliteten i Stats-Utskottet såsom auktoritet. Denna stora pluralitet existerar dock ej i denna fråga. Reservantens yttrande är nemligen hela Utgiftsafdelningens; detta yttrande betyder således i förhållande till Utskottets Utlåtande detsamma som 11 röster mot 12. För öfrigt får Styrelsen icke döma hårdt, om Representationen skulle vara böjd för att anse dessa tjänster obehöfliga, då man dels sett dessa platser utan olägenhet stå obesatta, dels sett dem beklädda med till embetet otjenliga personer, och jag måste erkänna, att jag icke af den förda diskussionen funnit mig föranledd att frångå den afsigt, hvarmed jag i dag här infann mig, att nemligen i denna fråga rösta med reservanten.

Herr Jan Andersson: Som jag på afdelningen med min röst bidragit dertill, att afdelningen kom till det slut, som i Herr Björcks reservation föreligger, så har jag begärt ordet för att nämna, att pluraliteten inom Utskottet för Utskottets Utlåtande visst icke var stor, utan tvärtom ganska ringa. Jag för min del yrkar bifall till reservationen.

Herr P. Olsson: Då jag tillhör ett af de distrikt, der en af de ifrågasvarande cheferne har sin embetsbefattning, så torde det tillåtas mig att i ämnet yttra några ord.

Hvad först beträffar det nu gällande reglementet, så bör man besinna skilnaden mellan den tid då det utgafs och nu. Liksom tull-lagstiftningen, så har äfven sjelfva tullbehandlingen ganska mycket förändrats. Smugglandet har nu ganska betydligt förminskats. Afven de förändrade kommunikationerna böra tagas i betraktande. Tullkamrarne kunna nu för tiden ganska väl utan någon kännbar tidspillan vända sig till General-tullstyrelsen med sina förfrågningar, och de hafva redan mången gång så gjort. I allmänhet äro de dessutom besatta med så pålitliga personer, att såväl Staten som de trafikerande till dem kunna hafva fullt förtroende, utan att de behöfva kontrolleras eller öfvervakas af distriktchefen. Hvad den yttre bevakningen beträffar, så har jag derom någon erfarenhet. Den kust, vid hvilken jag bor, är mera utsatt för smuggling än hela det öfriga Sverige tillsammans. Att distriktchefen enligt sin instruktion 4 gånger om året mönstrar kustvakterna är efter min tanke hvarken synnerligt nyttigt eller nödvändigt. Att distriktchefen personligen skulle gifva sig ut om nätterna, ty det är egentligen nattetid smuggling bedrifves, för att deltaga uti och leda bevakningen, det är något som man icke ens kan begära. Jag tror derföre för min del, att tulldistriktscheferne äro alldeles öfverflödige. Deremot kan jag icke dela reservantens åsigt om kustchefernes obehöflighet. Skulle dessa tjänstemän indragas, blefve det en stor skada för landet, och lurendrejeriet skulle derigenom väsentligen befordras. Om smugglingen skall kunna förekommas, beror i aldra främsta rummet på kustchefens duglighet att leda och öfvervaka sina underlydande samt tillhålla dem att göra sin pligt. Lika väl som distriktcheferne kunna umbäras, lika nödvändigt är det att bibehålla kustcheferne.

Herr Hörnfeldt: Jag har egentligen begärt ordet med anledning af Herr Finansministerns yttrande, att han trodde det af reservanten vid denna del af Betänkandet afgifna förslag icke böra tillmätas någon större vikt, emedan det slut, hvartill Utskottet kommit, skulle hafva blifvit fattadt med en mycket stor pluralitet. I detta hänseende är jag emellertid förekommen af en föregående talare, hvilken i enlighet med sanna förhållandet redan meddelat, att vid frågans slutliga pröfning i Stats-Utskottet 11 ledamöter stadnade emot 12, af hvilka de förra voro för reservantens förslag och de sednare omfattade den mening, som finnes här uttryckt i Betänkandet. Majoriteten var således i sjelfva verket icke så stor och akttningsbjudande, som Herr Finansministern föreställt sig.

I öfrigt ber jag få nämna, att det skäl, som inom Utskottet hufvudsakligen gjorde sig gällande för bibehållande af distriktchefsbefattningarna, var det, att dessa platser voro nödvändiga att hafva såsom en mellanlänk mellan Tullstyrelsen och kustcheferne samt tullförvaltarne. Men med anledning af denna förutsättning frågar jag, huruvida icke med de snabba kommunikationer vi nu ega en både enklare och redigare anordning beredes derigenom, att kustcheferne och tullförvaltarne direkt inhämtade ordres från General-tullstyrelsen, än att, på sätt nu sker och fortfarande synes vara afsedt att ega rum, dessa ordres utdelas genom en så kallad mellan-

länk. Detta antagande, som jag för min del anser vara fullkomligt riktigt, har utgjort den egentliga anledningen, hvarföre jag icke biträdt Stats-Utskottets förslag i denna del, och jag tror, att detsamma ännu är tillräckligt att grundlägga ett bifall till reservantens förslag, hvarom jag anhallar.

Herr Carl Ifvarsson: Jag har egentligen blott velat tillkännagifva, att jag instämmer med den föregående talaren, likasom jag inom Stats-Utskottet antog första Utgiftsafdelningens förslag framför det af Utskottet här framlagda, kommande jag, i händelse af omröstning, att votera för detsamma äfven nu.

Jag får derjemte förklara, att jag, i likhet, som jag tror, med flera ledamöter af Kammaren, med vemod emottagit Kongl. Maj:ts Proposition rörande detta ämne, då man ansett sig hafva anledning att förvänta ett annat förslag, som bättre motsvarat tidsförhållandena och de behof af besparingar, som af dem betingas såsom en oafvislig nödvändighet, hvarhelst det kan ske. Man hade väntat och med skäl, att i denna utgiftsstat för tullverket få se några frukter af det nya frihandelssystemet, så tillvida att tullförvaltningen icke fortfarande blefve för det allmänna så dyr, som den hittills varit, under andra förhållanden och med andra grunder för lagstiftningen. Kan det ej ske, är i sanning icke mycket vunnet på *det* fältet, och enahanda tyckes förhållandet vara på flera områden af förvaltningen. Detta är ett ganska beklagligt förhållande; men då här icke finnes den sakkännedom, som erfordras för en granskning af ärendet i detalj, kan Riksdagen icke komma särdeles långt i sina bemödanden, om icke Regeringen från vederbörande myndighet inforrdar sådana uppgifter, att Regeringen på grund af dem är i stånd att framlägga till Riksdagen ett förslag, som är drägligt. Man har derföre i så fatta omständigheter ingen annan utväg än att förlita sig till de sakkunnige personer, som möjligen finnas inom Riksdagen, och i sådant fall anser jag, att ganska mycket förtroende bör fästas vid första Utgiftsafdelningens förslag till utlåtande i denna del, likasom till den ärade reservant, hvilken åberopat detsamma såsom sitt eget. Vi hafva honom att tacka för det nit, den upplysta pröfning och oförtröttade verksamhet han utvecklat i detta, likasom i så många andra hänseenden; och jag tror att, då man har en person med sådan sakkunskap och sådana egenskaper i öfrigt, man bör med förtroende omfatta den mening, han uttalat, och heldre än till Utskottets förslag sluta sig till hans såsom det drägligaste. Jag är visserligen för min enskilda del icke fullt belåten med någotdera, men företrädet gifver jag dock, som sagdt är, åt det förslag första Utgiftsafdelningen afgifvit och hvilket den aktade Stats-Utskotts-ledamoten från Göteborg framlagt i sin reservation, anhallande jag följaktligen hos Herr Talmannen om proposition i sådan syftning.

Herr Statsrådet Friherre af Ugglas: I afseende å frågan om distriktchefsbefattningarna vill jag icke ytterligare särdeles mycket upptaga Kammarens tid. Jag begärde dock ordet, då jag hörde en ledamot yttra, att enligt gällande instruktion distriktcheferne icke skulle ega att meddela den underlydande tjenstepersonalen några föreskrifter eller åtmin-

stone att dessa underlydande icke skulle anse sig pligtige att dem åtlyda. Jag vill icke anses hafva meddelat Kammaren något, som icke öfverensstämmer med verkliga förhållandet; och jag ber derföre att i *korthet* få uppläsa instruktionen i denna del. Der bestämmes först och främst i 3 §, att distriktchef eger "att af samtliga tulltjenstemän inom hans distrikt fordra lydnad och hörsamhet för de bud och föreskrifter, som han i tjensteväg dem meddelar. Hvadan ock samma tjenstemän, hvar i sin syssla, äro distriktcheferne för fullgörande af åliggande tjenstepligter redovisning skyldige." Vidare innehåller 7 §, "att distriktchef, då sådana frågor förekomma, för hvilkas behandling någon bestämd föreskrift ej finnes i författningarna meddelad och som äro af beskaffenhet, att de för afgörandet ej medgifva det uppskof, som till afvaktande af Tullstyrelsens utlåtande skulle erfordras, eger att i öfverensstämmelse med författningarnes allmänna grunder derom förordna." Häraf torde framgå, att på grund af instruktionen distriktchefen eger att i förekommande fall meddela föreskrifter, dem hans underlydande äro pligtige att åtlyda.

Sedan jag hade anhållit om ordet, har en annan talare förklarat, att Riksdagen, enligt hans förmenande, skulle hafva med "vemod", såsom han uttryckte sig, emottagit Kongl. Maj:ts förevarande Proposition. Detta yttrande föranleder mig att vid denna punkt något närmare ingå i frågan. Jag hade eljest ämnat uppskjuta dermed till en sednare del af Betänkandet.

Jag anhåller då att få återkalla i Kammarens minne, hurusom vid sednaste riksdag, såvidt jag kunnat inhemta af den underdåniga skrifvelsen, någon annan erinran icke framställdes mot den af Kongl. Maj:t då framlagda staten än beträffande angelägenheten af en undersökning om departementschefs- och distriktchefs-befattningarnas fortfarande behöflighet, men i afseende å *sjelfva staten* blef i öfrigt icke något anmärkt, oaktadt inom denna Kammare yrkades och beslöts nedsättning i åtskilliga löner. Riksdagens skrifvelse i ämnet har således icke gifvit mig anledning att framlägga något nytt förslag till normalstat än det, som då öfverlemnades till Riksdagen. Denna skrifvelse innehåller en anmälan derom, att Riksdagen väl *godkänt* berörda förslag till stat för tullverket att gälla för 1869; men då i densamma fråga var väckt att förändra aflönings sättet för en del af tullpersonalen från aflöning med provision till fast aflöning, ansåg Riksdagen nödigt, att nämnde tjenstemän först hördes, om de inginge på den föreslagna staten, och sedan detta skett, ville Riksdagen ytterligare pröfva och fastställa den.

Nu hafva tjenstemännen yttrat sig och förklarat sig nöjda med den ifrågasatta regleringen. Vid sådant förhållande har jag af Riksdagens berörda framställning icke funnit mig på något sätt föranlåten att företaga någon omarbetning af en stat, som, för Riksdagen en gång till pröfning framlagd, blifvit i sina väsendtligaste delar lemnad utan anmärkning. Men då man här framhållit, att i det förnyade förslag till normalaflöningsstat, som här föreligger, inga besparingar blifvit gjorda, och då jag i 7:de punkten af Betänkandet finner en uttryckt önskan af Stats-Utskottet, att "Kongl. Maj:t ville låta samma förslag undergå ytterligare granskning, i ändamål att en mot 1868 års stat förhöjd kostnad för förtullnings- och

bevakningspersonalens aflöning måtte så vidt möjligt är undvikas“ — kan jag icke underlåta att med anledning deraf yttra några ord.

Naturligtvis synes af detta yttrande, som skulle den nu föreslagna normalstaten vara högre än den af år 1868. Någon annan mening kan jag för min del icke hemta af denna Stats-Utskottets framställning. Också förvånades jag, då jag läste yttrandet, emedan jag lefde i den öfvertygelsen, att en icke så liten nedsättning blifvit gjord i 1868 års stat, och jag icke kunde göra för mig klart, huru Utskottet kommit till en annan åsigt. Jag har derföre från kammarkontoret i General-tullstyrelsen infordrat upplysningar, hvilka icke heller bekräfta Utskottets uttalade förmodan. Af dessa upplysningar framgår nemligen, att aflöningsstaten för år 1868, om jag, såsom rätteligen bör ske, inberäknar både den fasta aflöningen och den tjenstemännen då tillkommande provision, uppgår till 1,412,000 R:dr, men aflöningsstaten för år 1869 uppgår åter till 1,362,115 R:dr, och den af Kongl. Maj:t nu föreslagna normalaflöningsstat till 1,359,115 R:dr. Jag vill icke tvista med Utskottet, om denna nedsättning är tillräcklig eller huruvida den kunde göras större. Men jag vågar påstå, att Utskottets yttrande i detta hänseende icke öfverensstämmer med verkliga förhållandet, lika som icke heller den siste talarens uppgift att i den sist framlagda staten för tullverket några besparingar icke blifvit vidtagna.

Jag får vid föredragningen af 7:de punkten tillfälle att härom yttra mig vidare, och jag har nu endast velat fästa uppmärksamhet på de oegentligheter, som i anmärkta hänseendet förekomma i Utskottets framställning.

Herr C. J. Bengtsson: Oaktadt alla de försök till vederläggning af de åsikter, beträffande nödvändigheten och lämpligheten af de af Stats-Utskottet till bibehållande förordade, nu ifrågavarande distriktchefsbefattningarnes indragning, hvilka finnas uttalade i första Utgiftsafdelningens förslag till utlåtande och som här försvarats af Herr Rådman Björck, hvilken upptagit nämnda förslag såsom sitt eget, har jag velat förklara, att jag för min del i allo biträder Herr Björcks mening och således i likhet med honom yrkar afslag å Utskottets framställning i denna del samt bifall till reservationen.

Herr vice Talmannen Mannerskantz: I likhet med de flesta talare, som yttrat sig under denna öfverläggning, önskar äfven jag för min del, att i kostnaderna för tullverkets aflöningsstat må göras så stora besparingar som möjligt och derföre missbillig jag icke heller i och för sig de indragningar, som i reservationen blifvit föreslagna och af åtskillige talare här förordade. Men jag erkänner, att jag icke eger den sakkunskap, af hvilken jag måste anse mig pliktig att vara i besittning för att tvärtemot uttalandet i motsatt riktning af dem, som, på grund af sin ställning till saken, i allmänhet måste förutsättas derom hafva den närmaste och säkraste kännedom, bestämma mig för en sådan mening. Också må jag bekänna, att jag icke rätt kan förstå *deras* ställning, hvilka här med mycken visshet, såsom till sina resultat fördelaktigare och till sina grunder riktigare, påyrkat antagandet af det förslag, som reservationen vid denna punkt innehåller. Jag förmår icke göra för mig klart, att de, som här

yttrat sig i sådan syftning, kunna vara mera än jag och andra ledamöter i stånd att känna förhållandena. Efter min uppfattning af dessa befattningar, hvilka sålunda blifvit emot Kongl. Maj:ts och Stats-Utskottets åsigt föreslagna till indragning, måtte syftmålet med dem vara att underlätta chefens för tullverket bemödanden och pligt att tillse, det Statens tjänst å alla platser, der tjenstemän äro tillsatta och lönade af Staten, må vederbörligen skötas. Och då, efter hvad allmänt är känt, chefen för tullverket har ett så vidsträckt område för sin verksamhet, att det icke är för honom möjligt att ensam allestädes öfvervaka allt, synes det mig ligga i öppen dag, att det för honom bör vara nödvändigt, för förvaltningens behöriga handhavande erforderligt samt följaktligen äfven för det allmänna gagneligt och af vikt, att inom de kustorter, der en mera vidsträckt handels- och sjöfartsrörelse bedrifves, må finnas honom underordnade tjenstemän, hvilka hafva till åliggande att hvar inom sitt tilldelade distrikt närmare tillse och kontrollera, huru tjenstegöromålen fullgöras. Inom vestra och södra tulldistrikten finnes ock ett ganska stort antal tjenstemän, som behöfva utöfva en noggrann tillsyn öfver en stor tulluppbörd och sträng bevakning emot täta försök till undansnillning af de fastställda tullafgifterna, och för att lyckas härvid fordras att ega en särskild kännedom om de personer, som finnas att använda för att kunna sätta dem på sina rätta platser och sålunda af dem hafva mesta gagn. Jag tror det vara för mycket begärdt, att generaltulldirektören, som bor så långt bort, skall kunna ega den lokal- och personalkännedom, som dertill erfordras; och så länge han anser ifrågavarande befattningars bibehållande nödvändigt samt Chefen för Finansdepartementet icke heller vill medgifva indragningen af dessa platser vara för det allmänna gagneligt, finner jag deri fullt stöd för mig att icke nu ifrågasätta sådan ändring af Kongl. Maj:ts förslag till normalstat, som af reservanten här blifvit påyrkad, utan tillstyrker jag för min del bifall till hvad Stats-Utskottet i detta hänseende föreslagit och hemställt.

Herr Björck: Herr Finansministern har visserligen på det mest bestämda sätt förklarat sig vilja vidhålla sin förut framställda åsigt, att distriktcheferne kunna vara de trafikerande till tjänst i afseende å särskilda förhållanden som kunna förekomma; — och såsom bevis för sin uppfattning i detta hänseende har Herr Finansministern uppläst 7 § af instruktionen för dessa embetsmän. Men just med ledning af denna 7:de paragraf vågar jag fortfarande påstå, att distriktcheferne icke hafva en sådan ställning, att de kunna i någon mån, som förtjenar afseende, bereda lätnader åt trafiken. Denna paragraf i och för sig säger visserligen, att de skola hafva magt att genom föreskrifters meddelande utöfva något förmanenskap öfver de lägre tullförvaltningsmyndigheterna, men detta dock blott för *det* fall, att föreskrifter *saknas* och att tiden ej medgifver att inhemta General-tullstyrelsens yttrande. Men på sätt en föregående talare redan erinrat, har med våra numera lättade kommunikationer förhållandet sådant det var vid instruktionens utfärdande, så väsendtligen förändrats, att man med ledning af sjelfva paragrafens ord måste förklara hela detta stadgande förfallet. Men om ock icke så vore, om detsamma ännu skulle hafva någon tillämplighet, ber jag dock att få fästa uppmärksam-

heten på det *bestämda* innehållet af detta stadgande, enligt hvilket distriktchefen *ej* får gifva några föreskrifter, då sådana *finnas*, utan blott då de saknas. Och då man känner den fullständighet, hvarmed dessa tullförfattningar äro skrifna, får man väl antaga, att dessa ordalag verkligen måste anses innefatta en sådan begränsning af distriktchefernes befogenhet, att fördelen för trafiken icke är att tala om. Således tror jag det vara faktiskt ådagalagdt, att distriktcheferne icke kunna i någon nämnvärd mån åtminstone biträda de trafikerande. Om någon synnerlig skyndsamhet *icke* är af nöden, får distriktchefen i alla händelser ej meddela några *andra* föreskrifter, än instruktionen bestämmer. Någon verklig handlingsfrihet är honom medgifven endast, då så stor brådska är å färde, att meddelande med General-tullstyrelsen icke kan ske, men säkerligen finnas numera icke några sådana fall. Åtminstone torde det icke vara oftare än en gång hvart femte år, som denna paragraf har tillämpning, om den ens har någon, sedan våra kommunikationer förändrats.

På grund af denna paragraf och af faktiska förhållanden föreställer jag mig således, att i *detta* hänseende distriktcheferne icke äro på något sätt behöflige, intilless de verkligen blifvit, hvad man säger dem vara, en mellanhand mellan styrelsen och de lägre förvaltningsmyndigheterna, så till vida att de i någon mån dela styrelsens magt. Jag antager alltså, att vid en närmare undersökning af saken och huru den i praktiken utfaller, något som icke gerna kan vara för Herr Finansministern så noga känt, den rätta uppfattningen af förhållandena i verkligheten befinner sig på *min* sida.

Hvad åter beträffar den frågan, som blifvit här inblandad, om en från Representationens sida påräknad förändring i den stat, som förelades förra Riksdagen och återkommit vid denua, kan jag ej annat än medgifva, att Regeringen icke har på långt när så stor skuld som Representationen. Förra Riksdagen egnade icke denna stat den granskning, som vederbort, ty eljest hade den icke lemnat det yttrande, som innefattas i förklarandet, att Riksdagen godkände berörda förslag till stat för tullverket att gälla för år 1869, och hufvudsakligen begärde endast, att, sedan de tjensteinnehafvare vid tullverket, som undfått sina befattningar eller dem tillagd uppbördsprovision utan förbindelse att åtnöjas med framdeles skeende annan lönereglering, blifvit hörde, huruvida de på vissa omförmälda villkor ville ingå på berörda stat, Kongl. Maj:t ville för Riksdagen åter framlägga förslag till normalstat för tullverket. Genom detta förklarande har Riksdagen gifvit Regeringen grundadt skäl till antagandet, att någon hufvudsakligare anledning till anmärkning icke förefanns. Det anmärkta förhållandet kan följaktligen ingalunda läggas Regeringen till last. Icke heller har Stats-Utskottet eller någon, som haft att närmare behandla denna fråga, gjort det eller kan göra det.

Hvad deremot vidkommer förhållandet mellan 1868 och 1869 års stater, är saken något mera invecklad än man kan fatta af hvad hitintills i densamma förekommit. Det förhåller sig så, att 1868 års stat i slutsumman icke på långt när uppgår till det belopp, som Staten för 1869 utvisar, men att 1868 års stat *icke* till belopp utför den utgift, som är en följd af den åtskilliga tjensteinnehafvare medgifna rättighet till viss procent af den ingående tulluppbörden. Då man talar om 1868 års stat,

bör man följaktligen rätteligen afse icke blott den utförda summan utan jemväl uppbördsprocenten enligt böckerna. Men det är icke på det sättet — jag erkänner det — som Utskottet fattat denna stat, utan då Utskottet talar om densamma, menar det 1868 års stat, beräknad efter dess *slutsumma*. Förhållandet är vidare, att 1869 års stat, jemförd med den af 1868, medför för de tjenstemän, som skola å staten behållas, lönetillägg af tillhoppa mera än 80,000 R:dr, men den öfverflyttar derjente på indragningsstat tjenstemän till ett antal af 140 stycken. Det är naturligt, att, om dessa 140 personer verkligen afgå från staten, denna skall visa sig lägre än då aflöningen står qvar för dessa tjenstemän. Men det hindrar icke, att en ganska betydlig förhöjning blifvit afsedd för de tjenstemän, som finnas i staten upptagna. Detta har Utskottet fäst sig vid och ansett, att anledning saknades att höja lönerna för dem, som sålunda blifvit föreslagna att qvarstå, emedan för flera af dem några ökade göromål genom stigande förtullning eller eljest ökad rörelse icke kunde föräöras såsom skäl för en sådan åtgärd, och andre syntes vara för tullverkets behof öfverflödige. Men till hvad jag sagt, då jag uppgaf de på indragningsstat öfverförda tjenstemän och betjente till 140, bör jag dock tillägga, att dessa icke utvisa den *verkliga* minskningen af tjenstepersonalen, enär i stället kommit andra, som måste ingå i beräkningen; men denna omständighet kan icke förändra det förhållande jag antyd. Det antal, som sålunda skulle inträda, är 52; och hela minskningen i antalet utgör följaktligen 88. Jag vill för närvarande icke yttra mig vidare i denna del af saken. Jag vill dock fästa uppmärksamhet uppå, att tullverkets utgiftsstat i sjelfva verket är ännu alldeles för dyr. Det må visserligen erkännas, att under sednare åren en ganska betydlig indragning skett af — om jag icke missminner mig — 272 tjenstebefattningar eller med dem jag nyss omnämnt tillsammans 360. Men hvad visar detta annat än behovet deraf, att Riksdagen får följa med sådana saker, ty om Riksdagen haft rätt att i dem taga del i fordna tider, tron I då, mine Herrar, att dessa 360 tjenester, som visat sig vara öfverflödiga, någonsin blifvit tillsatta. Må vara, att den nuvarande förvaltningen af tullverket ådagalägger större omsigt och varsamhet, men det har dock funnits en tullförvaltning på en tid, hvars största verksamhet gällde att tillskapa nya tjenester och att besätta dem. Det är icke heller något att säga om, att den nuvarande tullförvaltningen icke hunnit att rensa allt; och jag tror, att Tullstyrelsen och Finansministern, då de skrida till en närmare undersökning af saken, skola finna, att af den *yttre* bevakningen, som behållits, många ännu lära kunna undvaras. Jag anser ock, att det icke är rätt att *här* använda det skälet, som man i öfrigt ofta hör framhållas, att man "bör gå långsamt till väga". Men om ock reduktionen skall ske småningom, bör den enligt min tanke åtminstone ske i vida skarpare proportioner, än som afsedt synes vara. De 36 tullbetjente t. ex., som i och för bevakningen af kusten från Halländska gränsen äro ämnade att qvarhållas, äro i närvarande ögonblick nästan alla öfverflödiga. Jag tror ock, att för den *yttre* bevakningen inom det vestra tulldistriktet icke behöfves den personal af 60 personer, som är afsedd att dervid bibehållas. Jag känner något närmare detta förhållande, och jag kan på grund af denna närmare kännedom icke föreställa mig annat, än att förhållandena på an-

dra ställen är ungefärligen lika. Jag undantager likväl Skåne, der till följd af ännu fortgående försök till oloflig varuinförsel, förnämligast af brännvin, en större bevakningspersonal kan erfordras åtminstone under vissa tider af året. Men att det, som skall göras, kan ske *bättre* på sätt reservationen och Utgiftsafdelningen föreslagit, än derigenom att man håller en distriktchef i Malmö, som skall hetas vara öfvervakande, och under honom kustsergeanter i stället för att tillsätta en *enda* man, kraftig, ung och med kännedom om saken och som förenar i sin hand befälet öfver hela kustbevakningen inom provinsen, tillåter jag mig betvifla. Såsom jag redan förut yttrat, finnes väl emellertid föga hopp, att kustchefsbefattningarna skola blifva indragna, men jag kan dock icke underlåta att fortfarande uttala såsom min öfvertygelse möjligheten och lämpligheten af en sådan åtgärd.

Herr Stråle:

Herr von Troil: Jag kan icke undertrycka min förvåning deröfver att, ehuru blott en enda af denna Kammares ledamöter i Stats-Utskottet reserverat sig mot det beslut, hvartill Utskottet kommit, nästan samtliga de talare, som här uppträdt, instämt med reservanten. I likhet med Herr ordföranden i Stats-Utskottet må jag gerna medgifva, att jag i denna fråga icke eger tillräcklig sakkännedom för att kunna måhända rätt bedöma densamma, men jag har försökt studera mig in i ämnet, och jag kan icke finna annat, än att distriktchefsbefattningen för Skåne åtminstone är af behovet påkallad, ehuru jag här hört åtskilliga värderade representanter från provinsen förklara motsatsen. Äfven af reservationen har jag trott mig finna, att dessa befattningar äro i sjelfva verket behöfliga, och ehuru, genom en förändrad organisation, namnet skulle kunna undvikas, så torde dock besparingen blifva liten eller ingen, ifall andra tjenstemän måste träda i dessas ställe. Nu har man fäst sig dervid, att distriktchefsplatserna merändels blifvit besatta med män vid mera framskriden ålder, hvilkas bästa arbetskrafter man ansett till större delen redan förbrukade, och derutaf har man velat draga den slutsats, att ett embete, som icke gjorde större anspråk på innehafvaren, än som i några fall visat sig vara händelsen, icke längre vore behöfligt. Jag tror dock, att detta blir, som det gamla ordspråket säger, att sila mygg och svälja kameler, ty behållningen torde, såsom jag nyss hade äran yttra, vid närmare efterräkning blifva liten eller ingen. När man nu dertill betänker, att vi hafva en tulluppbörd af omkring 13,000,000 å 14,000,000 R:dr att årligen uppbäras och redovisas, så synes det mig icke vara med klokhets och försigtighet öfverensstämmande att indraga de platser, som innehafvas af personer, som äro satte att öfvervaka denna dyrbara och storartade uppbörd. För min del tilltror jag mig icke att kunna, emot vederbörande myndigheters yttrande, förklara distriktchefsbefattningarna öfverflödiga, hvadan jag förenar mig med dem, som yrkat bifall till Kongl. Maj:ts nådiga Proposition i ämnet.

Herr Hedlund: Jag anhåller blott att få lemna en personlig förklaring, i anledning deraf att man sagt, det jag skulle hafva gifvit dimenti
åt

åt en ren sakuppgift af Herr Chefen för Finansdepartementet. Till en sådan ogrannlagenhet har jag icke gjort mig skyldig. Mitt yttrande var, att, hvad än instruktionen innehölle, jag trodde mig veta, att kontorscheferne icke ansågo sig skyldige att lyda distriktchefernes ordres; förklaringen dertill är redan gifven af Herr Björck. Beträffande den siste talarens yttrande, att vi hafva en tulluppbörd af omkring 14,000,000 R:dr årligen, så är detta nog sannt, men vi skola betänka att vi, för upptagande af denna uppbörd, använda 2,000,000 R:dr i aflöningar, och att detta är ett betydligt belopp.

Öfverläggningen förklarades slutad. Herr Talmannen upptog de derunder gjorda yrkanden och framställde i enlighet med dem propositioner först på bifall till Utskottets hemställan och dernäst på afslag derå i förening med bifall till de förslag som under mom. a) och c) blifvit framställda i Herr A. W. Björcks reservation å Utlåtandets 19:de sida. Af dessa propositioner förklarade Herr Talmannen sig finna den sistnämnda vara med öfvervägande ja besvarad. Votering blef då begärd, för hvars anställande följande proposition uppsattes, justerades och anslogs:

Den, som bifaller hvad Stats-Utskottet hemställt i första punkten af dess Utlåtande N:o 69,

röstas ja;

Den det ej vill,

röstas nej;

Vinner nej, har Kammaren, med afslag å Utskottets hemställan, bifallit de förslag, som under mom. a) och c) blifvit framställda i Herr A. W. Björcks reservation å Utlåtandets 19:de sida.

Omröstningen utföll med 19 ja och 135 nej; i följd hvaraf Kammarren fattat sitt beslut i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

Med afseende å hvad Herr Björck anført i fråga om pröfningen af mom. b) och d) i den af honom afgifna reservationen, beslöt Kammarren, på hemställan af Herr Talmannen, att å mom. b), som hade sin motsvarighet i sjette punkten af förevarande Utlåtande, skulle framställas proposition i sammanhang med föredragningen af nämnda punkt samt näst derefter gifvas proposition å det yrkande, som innefattades i mom d) af reservationen.

Punkten 2.

Bifölls.

Punkten 3.

Herr Statsrådet Friherre af Ugglas: Jag vill endast fästa uppmärksamheten derpå att, enligt all möjlig anledning, den af Utskottet i

denna punkt föreslagna indragning af kameraldepartementchefstjensten inom Generaltullstyrelsen icke kommer att leda till någon besparing, ty om Herr Björcks förslag blifver antaget, så synes det blifva alldeles nödvändigt att förstärka personalen i Statskontoret. Jag har endast velat erinra, att någon besparing härigenom icke kan uppkomma, men jag hvarken kan eller vill motsätta mig, att den föreslagna skrivelsen må af Riksdagen till Kongl. Maj:t aflåtas.

Vidare förekom icke; och punkten bifölls.

Punkterna 4 och 5.

Biföllos.

Punkten 6.

Herr Ola Lasson: I början af detta riksmöte väckte jag motion om indragning af kustchefsbefattningarna inom sex särskilda tullkammare-distrikt vid nuvarande kustchefers afgang, samt att kustchefernes göromål måtte öfverflyttas till lämpliga tullkammare för att af dessas förvaltare verkställas. Af denna motion framgår det, att jag anser dessa kustchefer vara alldeles obehöfliga, då väl ingen kan föreställa sig, att dessa tjenstemän, som hvar och en hafva ett distrikt af omkring 9 à 10 mils längd, skola på en sådan sträcka kunna hålla tillsyn öfver kustbevakningen. Deras göromål består uti att taga emot rapporter och aflöna bevakningen, och derföre uppbär nu en och hvar af dem 2,500 R:dr årligen, utan att man vet hvad han vidare kan uträtta. Den som något känner till lurendrejeriet, vet nog, att smugglaren mången gång förer in sitt gods midt för tulltjenstemannens näsa på 30 alnars afstånd, och då kan man väl begripa, att kustcheferne icke kunna något uträtta på sina långa distrikt, och en sergeant gör lika mycket och lika bra hvad han gör som chefen. Det är icke lyckligt, att statsmagterna vilja hålla på dessa chefsplatser, som äro till ingenting tjenande, men ändock rundligt aflönade. Detta väcker misstroende hos folket och urartar till en verklig samhällskräfta, som visar sina förstörande verkningar bland annat uti den storartade emigrationen till Amerika, då hundradetals idoge medborgare lemna hemmet för att möta okända öden i det främmande landet. Jag yrkar afslag å Utskottets hemställan och bifall till Herr Björcks reservation.

Herr Olof Nilsson från Westerbottens län: Ehuru jag icke tilltror mig kunna ingå i någon pröfning eller kunna bedöma huruvida alla de af motionären till indragning föreslagne kustcheferne äro behöflige eller obehöflige, kan jag ändock lemna någon upplysning, som möjligen kan tjena till ledning för Kammarens beslut. Under Helsingborgs tullkammare-distrikt äro uppförde tvänne kustchefer, hvaraf den ene är förlagd i Engelholm. Denna lilla stad, som är belägen en half mil från sjökusten, kan icke vara rätta platsen för kustbevakning, och det kan icke vara med tullverkets fördel förenligt att förlägga kustbevakning så långt inåt landet. Denna kustchefs egentliga göromål är att en gång i hvarje månad resa

ut på sjökusten och aflöna bevakningen. På samma plats är äfven stationerad en kustsergeant till häst, som skall vara kustchefen följaktig på sina aflöningsresor, och dessutom har han trägna och dagliga göromål; han skall hvarje morgon inställa sig på postkontoret att uttaga bref och bära desamma till kustchefen om der finns några, och hvarje afton skall han infinna sig hos kustchefen och afhemta brefven, om han under dagens lopp har skrivit några, och bära desamma till postkontoret, som är beläget några hundra alnar från kustchefens bostad. Jag anser således, att åtminstone denne kustchef kunde indragas. Jag instämmer med Herr Björck och förenar mig med honom uti hans afgifna reservation.

Herr Björck: Jag vill endast återropa min reservation och yrkar, att densamma måtte af Kammaren godkännas.

Herr Grefve Posse: Med afseende å förhållandena inom den ort, jag tillhör, tror jag, att det skulle vara föga välbetänkt att indraga kustchefsbefattningarna. Af tidningarne är det bekant, i hvilken skala lurendrejerier bedrivs på den Skånska kusten. Då detta kan ske i trots af den bevakning nu finnes, så skulle det väl vara föga välbetänkt att minska denna bevakning; det skulle väl vara önskligt, att man i stället kunde förhindra lurendrejerier ännu mera än nu är händelsen.

Kammaren har nyss beslutat distriktchefsplatsernas indragning och att i stället skall tillsättas en person, som skall utföra tillsyn öfver bevakningen utefter hela kusten ända till Halländska gränsen. Denne tjänsteman kan väl nu icke sjelf rida hela kusten utefter, och det synes väl vara skäl, att han har några under sig. En af representanterna från Skåne har förut yrkat bifall till Utskottets förslag. Jag tror, att de af denne talare anförda skäl äro till alla delar giltiga, och jag instämmer i hans yrkande.

Herr Ola Jönsson: Om den tjänsteman, som omtalas i litt. c i första punkten af reservationen kan ersätta kustcheferne vet jag icke, men jag tillåter mig betvifla det. Jag har gjort en annan erfarenhet om dessa kustchefer, än föregående talare synes hafva gjort. Vid Helsingborg t. ex. finnes stationerad en kustchef, som med det mest oförtröttade nit sköter sin plats. För min del kan jag ej bifalla reservationen i denna punkt, utan anhåller om bifall till Utskottets hemställan.

Herr P. Olsson: Förra gången jag hade ordet, tog jag mig friheten nämna, att jag trodde, att det skulle vara ganska vådligt att indraga kustchefsplatserna. Jag tror, att då man påstår, att dessa platser icke äro så särdeles nödvändiga, så hvilar ett sådant påstående på obekantskap med förhållandena.

Dessa kustchefer hafva icke blott uppsigten öfver tullbetjeningen, hvar och en inom sitt distrikt, utan de skola äfven föranstalta om, att lurendrejsare blifva vid domstol tilltalade för sina förbrytelser. Jag tror icke, att hos den lägre tullbetjeningen kan förutsättas den kunskap i författningarna, som erfordras för att kunna föra en rättegång så, som den bör föras. Nu kan man visserligen säga, att tullfiskalerna äro till för detta ändamål, men

i de flesta fall är det emellertid kustcheferne, som utföra åtal för brott emot tullförfattningarna.

Visst är, att om kustchefsplatserna indrogos, så skulle lurendrejeriet komma att florerat alldeles förskräckligt inom Helsingborgs distrikt. Det kan nu visserligen vara, att åtskilliga kustchefsbefattningar äro besatta med olämpliga personer, men detta bevisar icke att sjelfva platserna äro olämpliga. Jag slutar med att ännu en gång upprepa, att jag tror, att det skulle ligga en stor våda i att indraga dessa befattningar, då det väl icke kan finnas något mera demoraliserande för en ort än lurendrejeriet.

Herr Rosenberg: Jag har med min röst bidragit till Kammarens beslut om indragning af distriktchefsplatserna och det af den orsaken, att jag tror, att dessa platser icke äro annat än sinekurer. Men längre kan jag icke vara med. Att draga in kustcheferne och låta kustsergeanter och kustvakter gå omkring såsom får utan herde, det tror jag ej går an. Jag tror, att Kammaren bör betänka sig något innan den gör Herr Ola Larsson till viljes härutinnan. Det kunde nog vara bra för en och annan, om man droge in allt hvad kustbevakning heter, men jag tror icke, att Kammaren bör gå dessa önskningar till mötes. Jag yrkar därför bifall till Utskottets förslag.

Herr Björck: Jag anhåller att med några ord få besvara hvad en talare här på bänken näst framför mig nyss yttrade. I anledning af hans påstående, att kustcheferne vore de, som egentligen åtalade de förbrytelse mot tullförfattningarna, som inom deras distrikt begås, så ber jag att få upplysa, att jag sjelf i många år suttit såsom ordförande i en af våra tullrätter, der å den tiden det största antal mål handlades, och så vidt jag kan påminna mig, inträffade det icke någon enda gång under denna tid, att kustchefen åtalade något brott mot tullförfattningarna, utan kustsergeanterne utförde alltid målen sjelfva.

I öfrigt tror jag, att man har en oriktig åsigt om huru lurendrejerier upptäckas. Detta sker i de aldra flesta fall genom angifvelser och spioneri. För att kunna förhindra och upptäcka lurendrejerier inom ett distrikt är det nödvändigt att känna hvarje person, som kan misstänkas för att vilja begå dylika, och derjemte de lokala förhållandena. Nu frågar jag, kan sådant vara möjligt för en kustchef, hvars distrikt måste ega någon större utsträckning? Nej säkerligen icke. Det kan visserligen vara möjligt för en och annan att förvärfva sig en någorlunda kännedom om personer och förhållanden inom något af de mindre distrikten, men icke är detta i allmänhet händelsen. Deremot kunna kustsergeanterne inom sina inskränkta områden förskaffa sig de nödiga upplysningarna och framför allt de erforderliga bekantskaperna, för att i rätt tid erhålla anvisningar och angifvelser. Förhållandet var också det, att under den tid, som jag fungerade såsom ordförande i tullrätt, kustchefen å platsen icke upptäckte ett enda lurendrejeri.

Det är således uppenbart, att förhållandena icke äro sådana, som man i allmänhet föreställer sig. I Utskottet framställde jag mina åsikter härutinnan för Herr Generaltulldirektören, som också tycktes medgifva, att förhållandet var sådant, som jag uppfattat det. Jag tror ock fortfarande,

att kustcheferne i allmänhet äro obehöfliche. Att en och annan kan ut-
rätta något är ett undantagsfall, och har visserligen icke varit vanligt.
Jag anser mig derföre också hafva fullkomligt giltiga skäl att yrka indrag-
ning af chefsbefattningarna.

Herr Stråle: Jag har begärt ordet för att tillkännagifva, att jag
röstat för bifall till hvad Herr Björck i litt. c af första punkten föresla-
git, under förutsättning att äfven mom. d skulle bifallas. Skulle detta
nu icke blifva händelsen, så anser jag den i litt. c omrömda tjänste-
mannen vara alldeles onödig, och att fördenskull några medel icke borde
användas till en dylik tjänstemans aflönande.

Herr P. Olsson: Jag begärde egentligen ordet i anledning af
hvad Herr Björck yttrade om Göteborgs rådhusrätt. Jag kan naturligt-
vis icke bestrida, att saken förhåller sig så som Herr Björck uppgifvit,
eller att kustchefen inom Göteborgs distrikt icke befattar sig med att ut-
föra åtal. Vid Helsingborgs rådhusrätt är det icke ett bland tio tull-
mål, deri ej kustchefen sjelf uppträder. Men af alldeles speciela förhål-
landen är det alldeles nödvändigt, att en kustchef finnes i Helsingborg.
Jag känner nu visserligen icke huru förhållandena kunna vara på andra
ställen, och jag kan derföre naturligtvis icke bestrida, att det skulle kunna
vara möjligt att draga in kustcheferne på andra orter. Men jag upp-
repar det ännu en gång, i Helsingborgs distrikt är kustchefen absolut
nödvändig, och då det väl torde vara skäl, att bevakningen ordnas på lika
sätt inom alla distrikten, så bifaller jag Utskottets förslag.

Herr Friherre Alströmer: Jag instämmer med den näst före-
gående talaren och tror icke, att Staten skulle göra någon vinst på att
indraga kustchefsbefattningarna. Jag inskränker mig i öfrigt till att vits-
orda behovet af kustchefer inom Halmstads och Warbergs distrikt.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad, och derunder gjorda yrkanden
upptagits, framställde Herr Talmannen propositioner först på bifall till
Utskottets hemställan samt dernäst på afslag derå och bifall i stället till
det förslag, som under mom. b) blifvit framställt i Herr Björcks ofvan
åberopade reservation. Af dessa propositioner ansåg Herr Talmannen den
förstnämnda vara med öfvervägande ja besvarad; och hade Kammar-
aren alltså bifallit Utskottets ifrågakvarande hemställan.

Då, enligt Kammarens derom nyss fattade beslut, *mom. d*) i Herr
Björcks reservation nu förekom till pröfning, begärdes ordet af

Herr Statsrådet Friherre af Ugglas: Det förslag till pensionering
af de tjänstemän, hvars befattningar nu, enligt Kammarens beslut, skulle
indragas, som Herr Björck framställt, synes mig vara alltför orimligt. Di-
striktcheferne åtnjuta för närvarande, den i Göteborg, enligt gammal
stat, 8,688 R:dr, den i Malmö, enligt 1868 års stat, 7,823 R:dr. Enligt
Herr Björcks förslag skulle nu desse tjänstemän erhålla i pension 3,600
R:dr. Då tjänster hos oss blifvit indragna, har man i allmänhet gått så

till väga, att indragning af tjensten icke egt rum förr, än vid tjensteinnehafvarens afgång. Att nu, såsom Herr Björck föreslagit, besluta, att tjänsterna genast skola indragas och åt de nuvarande innehafvarne af dessa tjänster anslå pensioner, så betydligt understigande de inkomster, hvaraf de nu äro i åtnjutande, det kan jag icke finna vara annat än ett sätt att gå till väga, som är likaså ovanligt som det är hårdt, och jag anhåller att i Kammarens protokoll få förvarad min protest emot detta förslag.

Herr Björck: Jag ber att få fästa uppmärksamheten derpå, att de tjänstemän, som här äro i fråga, icke gerna kunna på indragningsstaten uppföras till högre belopp, än som blifvit i Utlåtandet föreslaget, derest de icke skola framför andra gynnas. Det är visserligen sannt, att de under sin tjänstetid åtnjutit lön dels i form af fast arfvode, dels såsom sportler, och att vid förslaget till deras lön på indragningsstaten de sednare icke tagits i beräkning. Men å andra sidan får man ej glömma, att de sålunda tillkomna löneförmånerna i allmänhet öfverstiga dem, som endast grunda sig på lön till fast och bestämdt belopp. Om det således är en särskild fördel för tjänstemannen att blifva aflönad äfven genom sportler, så synes häri icke ligga någon anledning, hvarföre han äfven efter sin afgång från tjensten skulle få räkna sig densamma till godo genom högre pension, än andra med honom jemförlige tjänstmän åtnjuta. Då, om ej förr, bör han väl ställas lika med desse, hvarföre ock pensionen alltid varit bestämd till lika belopp med den fasta lönen.

Med anledning häraf yrkar jag för min del bifall till Betänkandet.

Herr Friherre Liljencrantz: Jag har visserligen vid ett föregående tillfälle föreslagit nedsättningar i tjänstemännens arvoden, att tillämpas redan vid ingången af ett påföljande år eller från början af en ny statsregleringsperiod; men detta förslag gällde, som bekant, diplomatiska tjänstebefattningar, hvilka aflönas med s. k. taffelpenningar och ej med bestämda fasta löner. Den aflöning, som nu ifrågavarande tjänstemän åtnjuta, kan deremot betraktas såsom fast lön. Gäller det emellertid här att indraga distriktchefsplatsen i södra Skåne, hvars innehafvare för några år sedan erhöll denna befattning, och som i annat fall, och derest han qvarstått i arméen, för närvarande varit pensionerad med 3 till 4,000 R:dr, så skulle jag ej ansett denna åtgärd särdeles förnärmande. Men det är här äfven fråga om en person, som om våra tullförhållanden gjort sig synnerligen väl förtjent; och indragningen får derigenom en karakter af obillighet och hårdhet, som man måste beklaga och helst söka undvika. Ehuru förtroendeembetsmän och således afsättlige äro distriktcheferne likväl ordinarie embetsmän; och man har allt skäl, att då det rör deras bästa, gå till väga med största möjliga aktsamhet och grannlagenhet. För att kunna komma till en billig grund vid bestämmandet af deras arvoden på indragningsstat, skulle jag helst önska återremiss af Betänkandet i denna punkt. Jag vill dock i fråga derom icke för närvarande framställa något bestämdt yrkande; men måste förklara, att jag under inga förhållanden kan ansluta mig till Herr Björcks mening.

Herr Stråle:

Öfverläggningen förklarades slutad; och blef, i anledning af Kammarrens beslut rörande första punkten, mom. d) i meranämnda reservation till Utskottet återförvisadt.

Punkten 7.

Herr Björck: Jag har reserverat mig emot Utskottets Utlåtande i denna punkt egentligen derföre, att i densamma blifvit till fortfarande erkändt det inom tullstaten förekommande ovanliga aflöningssätt, som är känt under benämningen ålderstillägg. Då Kongl. Maj:t upprättat förslag till helt och hållet ny stat för tullverket, borde enligt min tanke dervid iakttagits, att ålderstillägget fått bortfalla. Denna inrättning grundar sig, så vidt jag förstår, på en missuppfattning af grunderna för all aflöning till Statens tjenstemän. Man kan ur tvänne synpunkter förklara, hvarföre löner för vissa befattningar böra sättas högre än för andra jemförliga. Dels härrör sig detta deraf, att somliga tjenstebefattningar medföra en trängare tjenstgöring än andra af samma art och beskaffenhet. Deras innehafvare hafva naturligtvis rättmätigt anspråk på högre aflöning än kamraterne inom samma tjenstegrad. Eller ock kan med vissa tjenester vara förenadt ett större ansvar och förtroende, derför äfven särskild aflöning kan blifva af nöden. Det är uppenbart, att det så kallade ålders-tillägget ej motiveras vare sig af det ena eller det andra af dessa omständigheter. Om man en gång erkänner grundsaten af ålderstillägg, gifves det ingen gräns för dess utsträckning, och så väl samtliga tjenstemän inom tullstaten som öfrige tjenstemän skola med samma rätt kunna göra anspråk på löneförhöjning efter viss tjenstetid. Vi hafva i detta hänseende en ganska lärorik erfarenhet genom det ålderstillägg, som finnes anslaget till elementarläroverkens lärarepersonal, och som för hvarje riksdag tager i anspråk ett ökadtt belopp af 16 till 20,000 R:dr. I samma mån, som tullstaten är talrikare, skulle ålderstillägget för dess tjenstemän blifva än mera betungande.

Till följd häraf yrkar jag, att sista orden i Utskottets förslag "samt ålderstillägget, der sådant gifves, i allmänhet tilläggas tjenstgöringspennningarne" måtte utbytas mot orden "så att den särskilda förmånen af ålders-tillägg må kunna upphöra", hvilket förslag igenfinnes i min reservation till Utskottets Betänkande sidan 20.

Herr Statsrådet Friherre af Ugglas: I motsats till den siste talarren kan jag icke annat än yrka bifall till den föredragna punkten. Jag tror nemligen, att det ifrågavarande ålderstillägget utgör en ganska lämplig och välbehöflig uppmuntran till innehafvarne af vissa lägre tjenester inom tullverket. Det tillkommer nemligen enligt särskilda författningar åtskillige kammarskrifvare, öfveruppsyningsmän, kustsergeanter, uppsyningsmän, vaktmästare, kustvaktare, roddarkarlar och kustroddare. I afseende på de sistnämnde utgör till exempel det nämnda ålderstillägget efter 10 års tjenstgöring 60 R:dr och efter 20 års ytterligare 40 R:dr, samt för uppsyningsmän, vaktmästare och kustvakter 200 R:dr för första tioårsterminen och 100 R:dr för andra terminen. Dessutom är detta tillägg ej ovillkor-

ligen bundet vid tjensten, utan är det beroende af tjenstemannens förhållande och nitiska uppfyllande af sina tjensteåligganden. Jag upprepar, att detta tillägg synes mig särdeles lämpligt såsom uppmuntran åt ifrågavarande tjenstemän, hvilkas befattningar höra till de mest ansträngande; och jag hoppas, att då det i allt fall är så obetydligt, Kammarens ledamöter icke skola biträda Herr Björcks mening.

I öfrigt kan jag ej lemna oanmärkt, att, sedan Kongl. Maj:t med anledning af Riksdagens hemställan om revision af tullstaten, framlagt förslag till ny stat, som med åtskilliga tiotusental R:dr understiger staten för 1868, så innefattar Kammarens hemställan om en återgång till 1868 års stat, hvad sjelfva summan af aflöningsbeloppet angår, i sjelfva verket en begäran om förhöjning uti den af Kongl. Maj:t uppgjorda staten. Detta kan icke vara meningen och skulle visserligen utgöra skäl för en återremiss; men då vi befinna oss i Riksdagens elfte timme samt Första Kammaren antagit punkten oförändrad, måste jag acceptera den, sådan den är, så mycket heldre som jag icke ämnar taga Kammaren på ordet och tillstyrka Kongl. Maj:t att fastställa de förhöjningar, som af Kammarens beslut skulle blifva en följd.

Herr Grefve Posse: I likhet med Herr Björck hyser jag någon betänklighet i fråga om det så kallade ålderstillägget; men som saken nu står, då Första Kammaren godkänt punkten i oförändradt skick och en så oväsentlig förändring som den nu ifrågasatta skulle föranleda, att hela punkten förfölle — då den skrifvelse till Kongl. Maj:t, hvarom här är fråga, icke tillhör de ämnen, uti hvilka gemensam votering eger rum — så måste jag och hvar och en annan, som önskar en sådan skrifvelse, antaga punkten sådan den är; och får jag alltså hemställa om bifall till Betänkandet i denna punkt.

Herr Jöns Pehrsson: Det är en erfarenhet, som genom det här framlagda förslaget till stat för tullverket blifvit bekräftad, att det är svårt och nära omöjligt, att i dessa förhållanden avvägbringa någon reform. Jag hade hoppats motsatsen; men jag finner nu, att det blir omöjligt att komma ur fläcken med några nedsättningar, förr än Riksdagen behagar minska hela slutsumman af anslaget med ett eller annat hundratusental riksdaler, öfverlåtande åt Regeringen att sedan fördela summan på tjenstemännen inom verket. Ett sådant förslag har i dagarne stått att läsa i en af våra mest sansade tidningsorganer; och man hade dervid bort fästa mera afseende än som skett.

Hvad beträffar ålderstillägget, tror jag ej, att det hvilat på någon rättsgrund. Visserligen blir ej en tjänst bättre skött af en gammal tjensteman än af en ung. I allt fall förmodar jag, att vi icke skola komma att sakna duglige tjenstemän, äfven om detta tillägg bortfaller; och jag sluter mig derföre till Herr Björcks reservation, derå jag anhåller om proposition.

Herr O. B. Olsson: I fråga om ålderstillägget vill jag blott tillkännagifva, att jag instämmer i Herr Björcks reservation.

Dessutom ber jag att få fästa uppmärksamheten vid ett annat förhållande, som synes mig förtjena beaktas vid uppgörandet af en ny normalstat. I det vid sista riksdagen framlagda förslag till stat voro en hel mängd vaktmästarelöner vid tullverket upptagna till 900 R:dr för år; båtlega till 550 R:dr samt hästlega till 500 R:dr. Nu är det känt, att vaktmästare vid andra verk i allmänhet icke åtnjuta mera än 600 à 700 R:dr i lön, och i anledning deraf, och då mig veterligen skilnaden i tjensteåligganden icke måtte vara särdeles stor, hoppas jag, att Herr Finansministern ville i det förslag, som till en följande Riksdag kommer att i fråga härom framläggas, iakttaga, att vaktmästare vid tullverket blifva ställda till likhet i löneförmåner med andra vaktmästare.

Båtlegan och hästlegan tror jag ock skulle kunna skäligen nedsättas med hälften, ty 500 R:dr för hästlegan är uppenbarligen för högt tilltaget, då vanlig hästlega icke öfverstiger 300 à 320 R:dr.

Herr Leffler: Då jag hört en talare vända sig till Herr Finansministern för att hos honom påpeka en nedsättning uti tullvaktmästarnes löner, kan jag omöjligen underlåta att deremot höja min röst. Som gammal Stockholmare har jag många gånger varit i tillfälle iakttaga, hvilken synnerligen ansträngande och magtpåliggande befattning, som tullvaktmästarne hafva sig anförtrödd i och för bevakning af fartyg. Natt och dag, hela dygnet om skola de vara på sin post; och jag hemställer om sådana åligganden, med det ansvar som de ådraga sin innehafvare, kunna sättas i jämförelse med vaktmästarnes vid öfriga embetsverk.

Långt ifrån således att påyrka, att dessa betjentes aflöning nedsättes till likhet med öfrige vaktmästares, ber jag att få fästa Herr Finansministerns uppmärksamhet på angelägenheten deraf, att deras löner sättas betydligt högre än vaktmästarnes vid andra embetsverk.

Efter sålunda slutad öfverläggning och upptagande af derunder gjorda yrkanden blef, på framställning af Herr Talmannen, Utskottets hemställan bifallen.

Punkten 8.

Bifölls.

Punkten 9.

Herr Björck: Med anledning af Kammarens nyss fattade beslut torde det vara lämpligast, för att bringa reda i dessa siffror, att äfven den nu föredragna punkten återremitteras. Jag anhåller om proposition derå.

Vidare förekom icke, och punkten blef till Utskottet återförvisad.

Punkten 10.

Bifölls.

Punkten 11.

Herr Åke Andersson: Ett gammalt ordspråk säger, att den ena människan skall lefva med den andra, och deruti ligger enligt mitt förmenande en billig rättvisa, men deremot en större orätt att den ene individen skall lefva på den andras bekostnad. Detta kan i närvarande tid tillämpas på åtskillige Statens tjänstemän, sedan de afträdt sina tjänstebefattningar. Jag har ingenting synnerligt emot aflöningsbeloppen, som i den ifrågavarande normalstaten äro upptagna, men jag måste dock motsätta mig uppställningssättet i densamma med afseende på lönerna och tjänstgöringspenningarne, alldenstund de förra skola efter afskedstagandet utgå såsom pension; tjänstgöringspenningarne utgöra i de flesta fall blott en ringa del af hela beloppet. Här förekommer vid första påseendet lönen till generaltulldirektören 8,000 R:dr och blott 1,000 R:dr såsom tjänstgöringspenningar. Således skall han efter afskedstagandet erhålla en pension af 8,000 R:dr. Vidare förekommer med få undantag, dock med åtskilliga modifikationer, samma uppställningssätt hela förslaget igenom. Jag tror, att vi böra sträfva till ett annat pensionssystem för de tjänstemän, som hädanefter inträda i Statens tjänst; i annat fall befarar jag, att nionde hufvudtiteln framdeles skall blifva en försörjningsanstalt i stort, och kanske komma att växa Staten öfver hufvudet likasom fattigförsörjningen de enskilda kommunerna. Jag anser, att, då en tjänsteman efter uppnådd pensionsålder vid utträde ur tjensten får halfva lönen i pension, kan han vara belåten, hvilket jag påyrkade i den motion, jag väckte angående pensionsväsendet, hvilken, jemte ett par andra i samma syfte, Utskottet fästade afseende vid och tillstyrkte en skrivelse till Kongl. Maj:t om förändring härutinnan, hvilken ock blef af denna Kammare bifallen, men Första Kammaren fästade icke afseende derpå, utan som vi veta afslog denna begäran. I den föredragna punkten heter det: "hvilka hädanefter i tullverkets tjänst antagas eller befordras, icke må åtnjuta pensionsrätt efter andra grunder i afseende på lefnadsålder och tjenstetid, än dem som för rikets civile tjänstemän i allmänhet äro stadgade," ehuru det vidare heter: "om i särskilda fall andra villkor för pensionsrätt kunna finnas erforderliga, Kongl. Maj:t etc." anser jag likväl att före ordet stadgade borde stått "eller framdeles kunna blifva"; ty om Kongl. Maj:t vid nästa riksdag framlägger nådigt förslag efter samma grunder som de föreliggande, utan afseende på ändring i pensionsrättigheten, och ett sådant förslag blir antaget, så äro ju de tjänstemän, som hädanefter inträda vid tullverket icke skyldige att underkasta sig någon förändring i sina pensionsrättigheter. Jag anholder därför om proposition på, att orden "eller framdeles kunna blifva stadgade" måtte i punkten inflyta.

Herr Carl Anders Larsson: Då detta är ett sätt att minska pensionsstaten för tulltjänstemännen, tror jag icke det vara skäl att häruti vidtaga någon ändring. Hitintills hafva vanligen tulltjänstemännen pensionerats efter andra grunder än öfrige tjänstemän. Då deras löner emellertid nu blifvit på ett förmånligare sätt ordnade, har man ansett

dem icke vara i behof af bättre eller tidigare pensioner än andra tjenstemän. Jag tror det icke vara skäl att göra någon ändring häri.

Öfverläggningen var slutad, och punkten bifölls.

Punkterna 12 och 13.

Biföllos.

Punkten 14.

Herr Rosenberg: Det synes mig vara nödvändigt att, till följd af föregående beslut, återremittera äfven denna punkt. Jag anhåller om proposition härå.

Herr Grefve Posse: Då detta anslag är ett förslags-anslag, vore det måhända icke så riktigt att återremittera punkten. Men då flera föregående återremisser här egt rum, torde det äfven vara skäl återremittera denna punkt för att förändra densamma i öfverensstämmelse med öfriga förändringar, som kunna vara af nöden.

Öfverläggningen var slutad, och punkten återförvisades till Utskottet.

§ 4.

Föredrogs Stats-Utskottets Memorial N:o 70, i anledning af återremiss å femte punkten i Stats-Utskottets Utlåtande N:o 39 angående regleringen af utgifterna under riksstatsens åttonde hufvudtitel.

Härvid anförde:

Herr Siljeström: De skäl, som tala för nedsättande af en skolkomité, hafva redan vid ett föregående tillfälle blifvit anförda. Här är således blott fråga, huruvida den skrifvelse till Kongl. Maj:t, som af Stats-Utskottet blifvit föreslagen, är lämplig eller icke. Ehuru jag nu icke vill underkänna uppställningen af Stats-Utskottets förslag till skrifvelse, skulle jag dock för min del anse företräde böra gifvas åt det förslag, som Herr Björck i reservationen framställt, emedan detta förslag medgifver komitéen att röra sig på ett något vidsträcktare område, hvilket jag ock anser vara nödvändigt för att komitéen skall kunna lösa sin uppgift på ett nöjaktigt sätt. Särskildt har Herr Björck fäst att uppmärksamheten på den stora vikt, som ligger derpå, att gränserna bestämmas emellan Statens, kommunens och den enskildes deltagande uti kostnaderna för undervisningen; en fråga af största vikt och som förtjenar att allvarligt behjertas; ur alla synpunkter föranlåtes jag att tillstyrka bifall till Herr Björcks reservation.

Herr Dahm: Då äfven jag anser Herr Björcks i hans reservation uttryckta mening böra af Riksdagen antagas, anhåller jag, att till de af

honom anförda skäl ytterligare få tillägga ett. Man har redan länge hört missbelåtenhet från flera håll yttras öfver den i våra skolor följda undervisningsplanen. Somliga, likasom Stats-Utskottet i föreliggande Betänkande, anse skolorna ej vara nog praktiska; andra anse dem för mycket klassiska och en och annan anse dem ej nog valfria. Jag tilltror mig ej att kunna afgöra, huruvida dessa klagomål äro befogade eller ej, men det åtminstone dristar jag påstå, att orsakerna till missförhållanden, hvaröfver man klagat, icke genom någon anordning vid skolorna kunna undanrödjas; ty om man än egnar den aldri största omvårdnad åt reallinien, så skola realiststudenterna ändå blifva få, och om man än gör alla klassiska språk valfria eller inskränker de klassiska skolornas antal aldrig så mycket, så skall detta föga minska de klassiska studenternas antal. De få klassiska läroverken skola blott svälla så mycket mer, och jag beklagar den rektor och det kollegium, som skola sköta dessa anstalter. Men hvarföre skola realiststudenterna blifva få och de öfriga många? Jo, derföre att realisten har föga utsigt för sin framtid, så länge klassisk bildning fordras af nästan alla, som skola aflägga någon embetsexamen vid universitetet. Så länge detta stadgande i oförminskad stränghet kvarstår, skall i ett land som vårt, der vanor och omständigheter tvinga de aldri flesta att ordna sina studier så, att de bereda sina idkare utsigt till framtida bergning, hvarje far, som sänder sin son till skolan, låta honom studera klassiska språk, för att göra det möjligt för honom att vid mognare år mera fritt välja sin lefnadsbana, så vida han ämnar låta honom fullfölja sina studier genom hela skolan.

På dessa grunder anser jag en komité, hvars verksamhet skall inskränkas till handläggning af endast skolornas angelägenheter, denna komité må vara sammansatt huru som helst, aldrig kunna lösa sin uppgift; ty orsaken till de öfverklagade bristerna finnes icke inom utan utom skolorna. Skolorna äro förberedelseanstalter för universiteten och måste lemna så beredda ämnessvenner, som dessa fordra. Då derföre det förslag till beslut, som Herr Björck framställt, enligt hvilket den föreslagna komiteén skulle ega att behandla undervisningsväsendet i sin helhet, d. v. s. ifrån folkskolan till och med universitetet, och dervid icke kunde undgå att undersöka och utreda, huruvida det för uppnående af Statens och Kyrkans ändamål är nödvändigt, att ett så stort antal af dess tjenstemän ega klassisk bildning, så måste jag förorda detsamma antagande, utan att nu yttra mig om hvad jag anser svaret böra blifva. Det endast tror jag mig böra öppet uttala, att jag anser det vara klokt att så snart som möjligt företaga denna undersökning och utredning, på det att läroverken en gång må slippa detta tillstånd af en ständigt hotande revolution, hvarunder de nu arbeta. Utfaller det på undersökningen grundade beslutet så, att Staten för sin tjenst fordrar lika mycken klassisk bildning som nu, så måste ock de ensidiga anspråken på skolornas reorganisation tystna, och då få väl skolorna i allmänhet småningom utveckla sig enligt sin nuvarande plan. Blir resultatet deremot, att Staten ej fordrar så många klassiskt bildade tjenstemän som nu, så går skolornas omstöpning af sig sjelf och stadnar förnämligast dervid, att åtskilliga lärarekrafter öfverflyttas från den utsinnande klassiska linien till den svällande reallinien.

Det är denna fråga, hvarom en liflig strid för närvarande pågår i Norge, som äfven slutligen måste behandlas hos oss. Att dessförinnan trumfa på elementarläroverken och fordra deras förändring måste blifva ett lönlöst arbete; ty de förändringar, som läroverken *kunna* under nuvarande förhållanden undergå, äro enligt mitt förmenande, ej särdeles betydliga. Vill man någon förändring af våra skolor, så måste man förändra fordringarne till embetsexamina vid universitetet, emedan dessa äro de flesta studerande ynglingars ändamål. Vill man ej förändra dessa fordringar, så måste man tåla, att skolorna fortfarande förblifva ungefär sådana, som de genom dem hafva blifvit.

På dessa grunder yrkar jag bifall till Herr Björcks reservation.

Herr Lindhagen:

Herr Magnell: Jag ber att helt enkelt få instämma uti Herr Björcks reservation. Det torde nemligen vara nödvändigt, att en blifvande komité, som kommer att behandla frågor rörande folkskolan, elementarläroverken och tekniska skolorna, äfven må kunna kasta sina blickar till universitetsundervisningen, och det är af detta skäl jag anhåller om bifall till Herr Björcks reservation.

Herr Björck: Enligt min tanke har den föregående talaren något misstagit sig om denna frågas närvarande ställning. Det kan här icke gälla att ingå i pröfning af alla dess detaljer, derest man icke vill helt och hållet afslå förslaget om en komité samt godkänna den ena eller andra af de i ämnet afgifna motionerna. Dessa äro i sjelfva verket af ganska stor omfattning och ingripande vikt. De afse dels folkskolans förhållande till kommunen, dels äfven folkskolans ställning till elementarskolan, samt slutligendenna sednare sjelf, och det i sådan utsträckning, att det gäller icke mera eller mindre än hela dess tillvaro, då uti en motion föreslås borttagandet af ända till de fem lägsta klasserna, samt i en annan upphörandet för den återstående kursen af den kostnadsfria undervisningen. Med föranledande häraf är det som jag kommit till den åsigt, att komitéens undersökning äfven borde omfatta universiteten eller undervisningsväsendet i alla dess särskilda delar. Jag skulle likväl icke så bestämdt framhållit denna särskilda mening, om jag ej trott mig finna, att åsigtarna om Statens ställning till undervisningen äro så delade. Jag vill väl ej påstå, att man precis uttalat den tanke, att Staten ej behöfver lemna någon medverkan till elementarundervisningsväsendet, men om man drager ur slutföljderna af hvad man i sådan riktning hört anföras, så leder det ytterst derhän. Den hufvudsakliga tvisten rör sig emellertid om de olika sätten för bestämmandet och begränsandet af Statens medverkan.

Är det Statens ovilkorliga skyldighet att åvågbringa den undervisning, som bildar människan, eller att uppfostra till medborgerlighet, eller att dana yrkesskicklighet? Se der tre frågor, som man måste hafva klart för sig, för att komma till reda med undervisningsväsendet. Det är från denna ståndpunkt, jag sett saken. Jag har ej föreställt mig, att komitéen skulle uppgöra förslag till reglementen och detaljerade föreskrifter, utan att

den endast skulle uppgöra vissa grunder för undervisningsväsendets ordnande samt det inbördes förhållandet emellan samtliga offentliga läroverk äfvensom för Statens eller kommunernas deltagande i kostnaderna för deras upprätthållande.

Beträffande särskildt folkskolans ställning till elementarläroverket, tror jag, att man i min framställning skall finna angifna de förnämsta punkter, i hvilka komitéens arbete lämpligen bör sönderfalla. Man säger, att folkskolan bör vara fristående och så inrättad, att dess lärjungar kunna efter afslutad kurs i densamma hafva förvärfvat till viss grad fullständiga insigter för att utträda i det praktiska lifvet. Detta öfverensstämmer äfven med min åsigt; och jag har tydligen uttalat, att komitéen bör tillse, huruledes undervisningen bör inrättas för att på särskilda stadier utgöra något helt för sig; men jag anser derföre det icke vara mindre angeläget, att ett organiskt sammanhang emellan alla dessa stadier förefinnes. Det tillkommer komitéen att uppställa sådana reglor, att begge dessa viktiga fordringar tillgodoses. Skulle genom komitéens arbeten de finnas oförenliga, så är en sådan upplysning äfven god att erhålla, på det man ej fortfarande måtte hysa några illusioner i det afseendet. För min del tror jag, att begge villkoren kunna uppfyllas; men utrönandet af det absolut riktiga tillvägagångssättet härvid förutsätter nödvändigt en undersökning af begge dessa slag af läroverk.

Man har vidare sagt, att folkskolan uteslutande bör vara en kommunalangelägenhet. Jag vill ingalunda bestrida detta: man återfinner samma mening i reservationen. Men äfven andra och motsatta meningar hafva blifvit framställda; och jag tror, att till deras lugnande en utredning af de grunder, hvarpå folkskolans egenskap af kommunalinrättning hvilar, skulle vara af ganska mycken nytta. Att deremot nedtysta frågan och lemna å sido de anspråk, som under olika former framträda, det anser jag vara både olämpligt och skadligt. Och jag tror derföre, att man snarare kommer till en sådan öfverblick af förhållandena i dess helhet, som utreder saken samt leder omdömet, om man utgår från min synpunkt än från den af Utskottet antagna, hvarigenom något bestämdt resultat näppe-ligen står att vinna.

Jag vill ej besvära Kammaren med upptagandet af alla anmärkningar, som mot mitt förslag kunna göras; men jag vill dock fästa uppmärksamheten derpå, att jag lika väl som den föregående talaren samt en af reserverna, Herr Bjerkander, inser, att det alldeles icke är nödvändigt att afvakta det slutliga resultatet af den nu föreslagna utredningen, för att i afseende å folkskoleväsendet vidtaga nödiga anordningar och förändringar, äfven af ganska genomgripande art. Det hade varit önskvärdt, och jag hade äfven hoppats, att i detta hänseende Regeringen tagit initiativet redan vid denna riksdag, helst som Herr Ecklesiastik-ministern vid sistförflutna riksdag derom lemnade antydan; men då det ej skett och i sakens närvarande skick, tror jag, att man bäst betjenar den genom den åtgärd som jag tagit mig friheten föreslå.

En särskild omständighet, som i reservationen blifvit berörd, torde tarfva någon förklaring. Der talas om religionsundervisningen, den jag tänkt mig skild från den verldsliga undervisningen i folkskolorna. Jag

väckte förslag i sådant syfte redan vid Kyrkomötet. Då man mot detta förslag invände, att det var opraktiskt och icke låte sig genomföras, tillåter jag mig något närmare utveckla min tanke. För att presten skall kunna öfvertaga hela religionsundervisningen, föreställer jag mig, att barnen böra indelas i vissa klasser, gossarne särskildt och flickorna särskildt. Om man inberäknar alla barn från 9:de till och med det 14:de året och indelar dem i 3 åldersklasser, uppstå sålunda 6 afdelningar, 3 för gossar och 3 för flickor. Jag antager nu, såsom för ändamålet tillräckligt, att den yngsta klassen erhåller undervisning en gång i månaden eller blott en gång hvarannan månad. Derunder borde väl de första grunderna af religionsläran kunna inhemtas, synnerligen då man förutsätter, att undervisning i religions- eller s. k. biblisk historia skulle i folkskolan meddelas. De tvänne andra klasserna sammankallas på något i pastoratet centralt beläget ställe, den mellersta klassen två gånger i månaden och den högsta en gång i veckan. Härigenom får nu presten tillfälle att från det 9:de året följa barnets religiösa och moraliska utveckling ända till dess inträde i konfirmationsåldern. Han skulle kunna utöfva ett i hög grad välgörande inflytande ej blott på barnen utan äfven på föräldrarne, hvarjemte den särskilda förberedelsen till den första nattvardsgången skulle blifva öfverflödig. Man invänder nu visserligen häremot, att prestens tid ej skulle förslå för meddelande af en sådan undervisning, men jag kan icke godkänna denna invändning, för så vidt icke barnens antal inom en församling är så stort, att de icke låta sig bekvämligen indelas uti ofvan berörda antal klasser, något som enligt tillgängliga statistiska uppgifter lär vara händelsen endast i en eller annan församling. Och ehuru väl det måste erkännas, att meddelandet af religionsundervisning i den utsträckning, jag här åsyftat, skulle medföra ett ökadtt besvär för presterskapet, så bör det å andra sidan icke lemnas oanmärkt, att *detta besvär är prestens egentliga kall*, och att han dessutom lätt nog kan vinna ersättning för sin sålunda ökade verksamhet, genom att befrias från en mängd andra verldsliga bestyr, som nu åligga honom.

På dessa grunder är det, som jag tillåtit mig framkomma med det särskilda förslag, som i reservationen föreligger till pröfning, och hvarå jag vågar anhålla om Herr Talmannens proposition.

Herr Key: Det är märkvärdigt, att så snart man kommer in på skolfrågan, så uppstår straxt en Babylonisk förbistring. Denna fråga tyckes vara egnad att framkalla både mycket språk och många språk. Vi hafva sednast färskt exempel derpå under denna riksdag, då frågan diskuterades inom Kamrarne.

När Stats-Utskottet, efter återremissen, tagit kännedom af diskussionen, så framstod inom Utskottet fullt tydligt, huru omöjligt det skulle blifva att uppgöra ritning och kostnadsförslag till en byggnad uti alla dessa föreslagna Babyloniska stilar, huru svårt det skulle vara att kunna ernå enhet i all denna mångfald.

Häraf torde vara ytterligare ådagalagdt, att sättet åtminstone för en reorganisation, om icke saken, ännu har mycket att genomgå, innan den kan blifva färdig och utförbar, och att den stora frågan om vår skolun-

dervisnings framtida ordnande icke här på rak arm kan lösas, icke kan i sig upptaga och förena alla möjliga döda och lefvande språk och anspråk.

Jag erkänner t. ex. villigt, att det finnes mycket tänkvärdt i Herr Björcks reservation, men det oaktadt synas mig tvänne omständigheter dervid vara af betänklig art. Den ena är hvad han sjelf nyss vidrört, nemligen förslaget till religionsundervisningens ordnande.

Jag vill icke uppehålla mig vid den antiqverade och halft katholska åsigt, som ligger till grund för denna föreslagna kyrkans och skolans för-
ening. I stället för en utveckling framåt synes i detta fall Herr Björcks förslag innebära ett tillbakagående. Här vill jag blott påpeka de praktiska svårigheter, som skulle göra detsamma utförbart åtminstone på landet.

Dess genomförande torde omintetgöras bland annat af prestbristen, till följd hvaraf många stora pastorater om två, tre à fyratusen menniskor och flere miles längd blott ega en enda prest, hvilken icke medhinner att sköta sina nuvarande presterliga åligganden, än mindre derutöfver åtaga sig att vara skolmästare. "Men", säger Herr Björck, till svar på denna invändning, "meningen är icke, att presterne skola besöka skolorna, utan tvärtom att barnen skola gå till presterne." Den som tror, att något dylikt verkligen skulle blifva af eller ens låta sig göra, vill jag erinra om, huru svårt det redan nu är att få barnen till skolorna, då de ofta sakna ettdera håg, kläder eller mat. Erfarenheten har visat på många ställen, äfven inom min hemort, att först sedan man anskaffat mat åt barnen, har det lyckats att åstadkomma en mera allmän skolgång. Vi hafva, såsom jag förut nämnt, socknar öfverallt, der man har 3 à 4 mil till prestgården, och detta om man håller sig enbart till södra och mellersta Sverige, utan att tala om Norrland med dess ofantliga afstånd af 9 à 10 mil. Nu vill Herr Björck, att de stackars barnen, små kultingar på 10 à 12 år, skola i snödrifvorna, i ur och skur, traska dessa långa vägar. Tro Herrarne, att vi på det sättet skola få en tillfredsställande religionsundervisning? Sådant förhållandet för närvarande gestaltar sig, är det åtminstone 50 procent af skolbarnen, som icke bevista skolorna ordentligt; då man nu har så mycket besvär för att kunna åstadkomma en någorlunda ordentlig skolgång, äfven der, hvarest, till förminskande af de stora afstånden, skolorna äro ambulatoriska, eller der socknen är delad uti flera skoldistrikt med särskilda fasta skolor, huru skulle det då gå, om religionsundervisningen blefve förlagd till prestgårdarne?

Om presten i stället skulle resa omkring till barnen? Huru vill man utföra detta, många andra hinder onämnda, uti alla dessa skärgårdssocknar, hvilka bestå af öar, emellan hvilka det vissa tider på året är omöjligt att färdas, enär det hvarken bär eller brister, och der dessutom en storm kan vara tillräcklig att omöjliggöra dylika färder både fram och tillbaka? Herr Björcks förslag möter sålunda i verkligheten en sådan massa af svårigheter, äfven om man skulle gilla principen för detsamma, hvilket jag för min del icke gör, att det sannnerligen icke är hållbart; men mig synes, att det är bra mycket bättre, som det nu är, att religionsundervisningen påbörjas i familjen och i skolorna, och att prestens åliggande börjar först vid nattvardsberedningen.

Den andra betänkligheten, som jag hyser emot Herr Björcks förslag, är, att det synes mig vara alldeles för vidsträckt.

Om det i allmänhet icke är rätt praktiskt att yrka på för mycket, emedan då vanligen ernås för litet, så är det isynnerhet fallet i denna fråga.

1825 års skolkomité bestod af 23 personer och räckte i 3 år, innan den fullbordat sitt arbete. De namn, som man återfinner under deras utlåtande, utvisa, att denna komité var sammansatt af Sveriges dåvarande ypperste män. Desse, såsom sagdt är, voro tillsammans hela tre år. Skulle vi icke begränsa det uppdrag, vi vilja gifva den nu föreslagna komiteén, till hvad som är möjligt, så är det högeligen att befara, att hvarje resultat af dess verksamhet blir omöjligt på ganska länge. Men om vi deremot icke sträcka våra pretentioner för långt, utan nöja oss med hvad Utskottet föreslagit, så mycket heldre som detta förslag äfven i öfrigt synes mera praktiskt, så tror jag, att vi bättre och fortare skola vinna åtminstone en stor del af det mål, hvartill vi sträfva.

På de skäl, jag nu anfört, yrkar jag för min del bifall till Utskottets förslag.

Herr Rosenberg: En diskussion öfver detta ämne lär väl numera icke vara till särdeles gagn, sedan Första Kammaren skall hafva afslagit Betänkandet; men eftersom jag hört åtskillige andra talare uppträda med en viss värma, anhåller jag att äfven få yttra några ord i frågan. Jag får således till en början bekänna, att jag icke finner mig tillfredsställd hvarken af Utskottets förslag eller af reservantens, emedan in- tetdera af dem, enligt min uppfattning, besvarat de motioner, som blifvit väckta i ämnet. En motion afsåg nemligen indragning af de 5 första klasserna i elementarläroverken. Den hade Utskottet, såsom jag tror, haft ganska lätt att sjelft expediera. En annan motion gällde, att 5:te, 6:te och 7:de klassernas lärjungar skulle erlägga afgift för sin skolundervisning och således icke åtnjuta den på Statens bekostnad; och äfven den borde Utskottet hafva kunnat afgöra utan någon komité. Den hufvudsakligaste motionen var den af Herr Otterström väckta om indragning af skyddsafgiften. Det skall väl således vara i anledning af den, som det ifrågavarande förslaget blifvit framställt. Den ärade representanten från Göteborg har sagt sig gilla Herr Otterströms åsigter. Jag är ganska tack- sam för denna hans uppgift. Hvar och en, som sett, huru det tillgår vid fördelningen emellan folkskolorna af Statens medel, kan ej annat än önska, att en förändring häruti måtte vinnas och därför tillstyrka en komité. Härmed har emellertid hvarken den ena eller andra Kammaren åtnöjt sig, utan jemväl, lika med Herr Bjerkander, ansett det vara angeläget att påpeka någon bestämd grundval för denna komiténs arbeten. Jag anser ock detta vara rätt. Nu har Stats-Utskottet, utöfver hvad dess förra förslag omfattade, äfven inbegripit de tekniska läroverken bland föremålen för komitéens undersökning. Reservanten Herr Björck har dock gått än längre. Han vill utsträcka komitéens verksamhet till allt hvad till undervisningsväsendet hör eller, såsom han säger, "till ordnande af undervisningsväsendet i hela dess omfattning och i alla dess särskilda delar", således

nedifrån abcdarierna ända upp till parnassens höjd. Men hvilka skulle i sådant fall bilda komitéen? Sätter man der in universitetslärare, så torde de utan tvifvel vara högeligen aktningsvärda för sina kunskaper, men föga lära de fatta folkskolans behof. Sätter man åter in folkskolelärare, så kunna de icke uppskatta universitetens. Tager man åter lärare ifrån elementarläroverken, så torde hvarken universitetens eller småskolornas intressen derigenom blifva nog tillgodosedda. Jag befarar emellertid, att folkskoleundervisningens ordnande genom en sådan komité får stå i bakgrunden. Kunde man ordna densamma med en lika lätt hand, som Herr Björck ritade ut huru det bör gå till vid religionsundervisningen, så vore det en lätt sak. Men jag tror ej, att detta är något exempel att följa. Många församlingar gifvas, der man har ända till 3 mil till presten; och det torde icke gå an att låta de små pysarne i snö och slask, kanske utan något på fötterna, trafva sådana långa vägar hvarannan vecka. I Skåne finnas församlingar med 100 nattvardsbarn om året och derutöfver, hvilka presten har att läsa med. Jag vill fråga, huru skall han indela sin tid för att medhinna det och äfven kunna besörja den öfriga föreslagna religionsundervisningen? Jag vågar påstå, att denna sednare icke är möjlig. Men då man på fri hand gör upp en plan, så går det lätt nog för sig att gifva den ett godt utseende, som dock verkligheten stundom snart åter beröfvar den.

Vilja vi hjälpa folkskolorna och laga så, att de stora uppoffringar, vi för dem underkasta oss, måtte blifva till största möjliga nytta, så är det nödvändigt, att i komitéen jemväl insättas män, som riktigt förstå, huru skolväsendet på landet bör ordnas.

Jag är, såsom sagdt, för min del icke belåten hvarken med Utskottets eller med reservantens förslag, men då jag anser det förra komma närmast en lösning af den fråga, för hvilken jag alltid kämpat, kan jag ej annat än yrka bifall till detsamma. Jag vill ej, att folkskolefrågan skall begrafvas eller att dess lösning skall alltför länge uppskjutas; och derfore måste jag, nödd och tvungen, påyrka bifall till Betänkandet.

Herr Siljeström: En ärad talare på Stockholms-bänken har likasom inviterat Kammaren att konstituera sig till skolkomité redan i afton, och en del af de öfrige värde talarne synes ock hafva antagit inviten. Jag anhåller för min del om ursäkt, att jag icke kan följa detta exempel. Alla dessa frågor, som af honom och andra blifvit vidrörda, måste utan tvifvel komma att utgöra föremål för komitéens behandling, vare sig att denna komités verksamhet kommer att bestämmas enligt Utskottets eller enligt reservantens förslag. Så vidt jag kan fatta, hafva vi följaktligen icke nu att yttra oss härom, utan endast om formen för den föreslagna underdåniga skrifvelsen till Kongl. Maj:t. I detta afseende har man anmärkt mot reservantens förslag, att det skulle vara alldeles för vidt omfattande, och det derfore att reservanten önskar, det komitéen äfven måtte taga hänsyn till universiteten, eller med andra ord att den måtte ställa sig på samma grund som den s. k. stora skolkomitéen. Men är det väl möjligt att uppgöra en fullständig plan för elementarundervisningen, utan att man har blicken riktad äfven på universitetet? Man synes föreställa sig, att denna komité skulle hafva att uppgöra skolreglementen. Jag delar ej en sådan

uppfattning; utan på grund af de många motioner, som vid de sednare riksdagarne blifvit väckta i detta ämne, och den förbistring, som synes råda i åsikterna derom, har jag för min del trott, att en komité skulle kunna vara till nytta att lägga några säkra allmänna grunder för undervisningsväsendets ordnande, utan att dessa behöfva eller böra fördjupa sig i alla möjliga detaljer. Jag har trott, att den närvarande tiden enkanterligen manar till ett sådant arbete.

Jag tror icke, att man bör anse sig så bunden af hvarje ord uti reservantens resonnement, att man deraf hindras att instämma i slutmeningen, i fall man skulle finna denna bättre motsvara ändamålet, än hvad Utskottet föreslagit.

Den speciela frågan om religionsundervisningen är af reservanten icke vidrörd i slutmeningen eller sjelfva förslaget, som ju egentligen blott skiljer sig ifrån Utskottets deruti, att det omfattar äfven universiteten; och det anser jag, såsom nämnt, utgöra ett alldeles bestämdt skäl för antagande af reservantens förslag.

Herr Jonas Andersson: Jag skall anhålla att i hufvudsaken få instämma med den nästföregående talaren och endast fästa uppmärksamheten på, att denna överläggning bäst visar, huru nödvändigt det är, att denna fråga blir föremål för en komités behandling. De olika åsikter, som nästan hvarje talare yttrat i fråga om skolorganisationen, bevisa omöjligheten af att på annat sätt kunna utreda frågan. Under min tolfåriga riksdagsmannatid hafva vid hvarje riksdag framkommit nya förslag rörande dels folkskolan och dels elementarläroverken, och dessa hafva medfört en ständig klagan, att skolorna aldrig få vara i fred. En sådan klagan tror jag ock skall komma att fortfara, så länge icke en grundlig utredning af frågan blifvit verkställd. Derföre synes det mig högst behöfligt, att en komité på förståndigt sätt tillsättes, för att närmare utreda alla dessa saker. Jag tror ock, att det blir nödvändigt, att denna komité får så få band på sig som möjligt, ty om man inskränker dess verksamhet endast till folkskolan, skulle det lätt kunna hända, att man snarligen blefve nödsakad att tillsätta en särskild komité för elementarläroverken. Derföre anser jag det vara nödvändigt, att komitéen får hela undervisningens ordnande om hand på en gång. Det har ock blifvit sagdt såväl af Utskottet som af reservanten, att komitéen skulle bestå icke blott af folkskolelärare och lärare vid elementarläroverken utan äfven af andra personer, sådana som känna till lokala förhållanden. Man skulle kunna tro, att en komité med en sådan sammansättning skall blifva i stånd att ställa saken på det klara, så att man sluppe att vid hvarje riksdag höra uttalas en mängd individuella åsikter i saken.

Jag yrkar för min del bifall till reservantens förslag.

Herr Lithner: Man skulle visserligen kunna säga med Herr Siljeström, att här icke är tid och ställe att inlåta sig på en diskussion om de olika principernas och olika åsikternas större eller mindre företräde i afseende på skolväsendets ordnande. Men då jag föreställer mig, att en skrifvelse till Kongl. Maj:t icke gerna kan komma att aflätas endast i form af den nakna klämman utan måste åtföljas af de motiv, som föranledt

klämnen, så torde det icke vara så obefogadt att yttra sig om principerna. Jag föreställer mig, att, om Kammaren skulle besluta sig för att antaga Herr Björcks förslag, de af honom anförda motiv äfven måste åtfölja skrifvelsen. Skulle man åter kunna tänka sig, att endast den ena eller andra klämnen skulle ingå i skrifvelsen, så vore det orätt att något tala derom; men då jag tror, såsom jag nyss sade, att den ena eller andra klämmens motiv äfven skola inflyta i skrifvelsen, anser jag mig böra uttala det omdöme, att jag finner Utskottets förslag vara bättre än Herr Björcks, emedan detta sednare är så omständligt och begär af komitéen en utredning af så många ämnen, att den sannerligen icke på åratal skulle hinna bli färdig dermed. Detta förslag är dessutom äfven i vissa delar högeligen opraktiskt. Herr Key har så väl visat, huru opraktiskt förslaget om religionsundervisningens skiljande från folkskolan är, att jag inskränker mig till att instämma med honom. Jag vill endast tillägga, att, med behjertande af förhållandena sådana de äro, man måste stadna i den frågan, om ej meningen härmed är att få religionsundervisningen reducerad till sitt minimum, ty Herr Björck har sagt, att det vore nog, om en del barn en gång i månaden eller hvarannan månad och andra två gånger i månaden besökte presten. Allt detta bevisar, att han icke fäster så stor vikt vid religionsundervisningen, som motiven tyckas gifva anledning att antaga. Jag tror, att det är bäst, att skola och kyrka här vid lag samverka, att således den förberedande religionsundervisningen får stå qvar i folkskolan, för att sedan fullkomnas genom nattvardsundervisningen, och jag vet icke, om det kan vara fullt befogadt att säga, det nattvardsundervisningen icke kan bibringa eleverna moralisk underbyggnad. Detta synes mig vara nog hårdt sagdt.

Jag inskränker mig, såsom jag sagt, till att yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Winkrans: Jag skall icke hålla något långt tal i ämnet, så mycket mera som frågan är af den vidlyftiga beskaffenhet, att vi i afton svårligen skulle hinna uttömma den, utan jag vill inskränka mig till att meddela, att jag kommer att rösta för Utskottets förslag dels på de grunder Herr Lindhagen åberopat, och dels på dem, som reservanten sjelf anför, och genom hvilka jag kommit till det resultat, att klämnen i Utskottets förslag bättre framhåller hvad reservanten sjelf önskar än hans egen. Allt hvad reservanten framställt finnes nemligen, efter min uppfattning, inbegripet i Utskottets kläm. Till och med frågan om religionsundervisningen finnes der vidrörd. På dessa grunder och isynnerhet de skäl, som Herr Lindhagen anför, yrkar jag bifall till Utskottets förslag.

Herr Friherre Koskull: Då ingen annan yrkat afslag å så väl Utskottets som reservantens förslag, så vill jag göra det. Med all aktning för komitéer, hyser jag likväl icke så hög tanke om dem, att jag tror, att de förmå uträtta något, och det framgår äfven af flere föregående talares yttranden, att denna min åsigt är delad. Jag yrkar således afslag.

Herr Grape: Äfven jag yrkar afslag å Utskottets Betänkande och inskränker mig för öfrigt till att instämma med den föregående talaren.

Öfverläggningen förklarades vara slutad. Under densamma hade yrkats dels bifall till Utskottets hemställan, dels bifall till samma hemställan i öfrigt, men med den förändring deri, som blifvit föreslagen i Herr Björcks vid Memorialet fogade reservation, dels ock slutligen afslag å Utskottets hemställan.

Vid härefter af Herr Talmannen, i nu angifven ordning, å dessa yrkanden framställda propositioner, förklarade Herr Talmannen sig finna ja öfvervägande för yrkandet om bifall till Utskottets hemställan. Votering blef då begärd. Herr Talmannen fann afslag hafva öfvervigt såsom kontraposition, men jemväl härom begärdes votering; och skedde alltså först omröstning enligt följande voteringsproposition:

Den, som till kontraposition i hufvudvoteringen öfver Stats-Utskottets Memorial N:o 70 antager deras mening, som yrkat afslag å Utskottets hemställan,

röstas ja;

Den det ej vill,

röstas nej;

Vinner nej, ställes kontrapositionen på bifall till deras mening, som, med godkännande af Utskottets hemställan i öfrigt, yrka den förändring deri, som blifvit föreslagen i Herr Björcks vid Memorialet fogade reservation.

Den öfver ofvan intagna proposition anställda omröstningen utvisade, vid sedlarnes öppnande, 58 ja och 48 nej; och sedan alltså afslag antagits till kontraposition, blef för hufvudvoteringen derefter uppsatt, justerad och anslagen en så lydande voteringsproposition:

Den, som bifaller hvad Stats-Utskottet hemställt i dess Memorial N:o 70,

röstas ja;

Den det ej vill,

röstas nej;

Vinner nej, är Utskottets hemställan afslagen.

Denna sednare omröstning utföll med 42 ja och 66 nej; i följd hvaraf Kammarerna afslagit Utskottets hemställan.

Med anledning af detta beslut anförde:

Herr Ola Jönsson: Jag reserverar mig mot Kammarernas beslut i denna fråga.

Herr Carl Ifvarsson: Äfven jag får anmäla min reservation mot detta beslut; och då jag anser, att undervisningsväsendets tidsenliga ordnande är en bland de viktigaste frågor, som denna Riksdag haft att lösa, samt genom det nyss fattade beslutet ingenting dervid blifvit åtgjordt, så måste jag på det högsta beklaga en sådan utgång.

Herr Rundbäck: Då jag icke kunnat föreställa mig, att Kammaren med ett bleklagdt nej skulle besvara de billiga anspråken på en reform i detta afseende, och då för öfrigt detta afslag står i uppenbar strid mot de åsikter, som vid ärendets återremitterande uttalades, så ber jag att mot detta beslut få nedlägga min reservation.

Herr P. Nilsson från Christianstads län: I likhet med de föregående talarne anhåller äfven jag, att mot beslutet i denna fråga få anmäla min reservation.

Herr Svensén: Jag ber att till protokollet få antecknad mitt namn såsom reservant mot det nyss fattade beslutet.

Herr Key: På samma gång jag instämmer uti Herr Carl Ifvarssons yttrande, måste jag äfven beklaga det sannolika dröjsmål för frågans vidare fortgång, som genom det nu fattade beslutet torde komma att uppstå.

Herr Anders Pehrsson: Jag anhåller att få förena mig med dem, som mot beslutet i denna fråga redan reserverat sig.

Herr Sven Hansson: Äfven jag beklagar det beslut Kammaren nyss fattat och nedlägger mot detsamma min reservation.

Herr P. Nilsson från Malmöhus län: Bland reservanternes antal i denna fråga ber äfven jag få inskrifva mitt namn.

§ 5.

Föredrogs Stats-Utskottets Utlåtande N:o 71, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition angående anstånd med betalningen af 1868, 1869 och 1870 års annuiteter å det för byggandet af jernbana mellan Ystad och Eslöf beviljade statslån.

Härvid anförde

Herr Hörnfeldt: Då jag reserverat mig emot Utskottets beslut att tillstyrka bifall till ifrågavarande nådiga framställning, men vid reservationen icke angifvit mina skäl därför, så ber jag att nu få nämna dem muntligen. Jag har nemligen tänkt mig, att om Riksdagen nu lemnade sitt bifall till nämnda framställning, skulle man i framtiden hafva att vänta dylika ansökningar som den hvilken föranledt Kongl. Maj:ts berörda Proposition, ifrån flera andra bolag, som befunne sig i samma predikament som nu Ystad—Eslöf-bolaget. Läser man den Kongl. Propositionen, så finner man deraf, att Styrelsen öfver Statens jernvägstrafik, som haft att yttra sig i ämnet, icke ansett "de af bolaget uppgifna orsaker till bolagets oförmåga att under den närmaste framtiden fullgöra sina inbetalningar till Riksgälds-kontoret" vara af den beskaffenhet, att man derpå kunde grunda någon tillstyrkan om bifall till ansökningen, ehuru styrelsen likväl af billighetsskäl velat förorda densamma. Men för min del skulle jag vilja just på billighetsskäl uppställa en alldeles omvänd

slutsats och säga, att det är icke endast billigt utan jemväl rättvist, att när den ena parten, som här är Staten, uppfyllt sina förbindelser, så bör äfven den andra, bolaget, uppfylla sina. För öfrigt synes Stats-Utskottet i förevarande Utlåtande icke handlat konsekvent med de åsichter, som diktaterat dess hemställanden i ett par följande Utlåtanden N:ris 77 och 78, rörande, det förra, afskrifning af återstående oguldna beloppet af det för Ljungaåns sänkning beviljade låneunderstödet, och det sednare anstånd med amorteringen för år 1868 af det för sänkning af Mada-ån i Åsheda socken af Kronobergs län beviljade lån. I det förra Betänkandet säges, att "Stats-Utskottet, som anser det vara af synnerlig vikt, att menigheter, hvilka för arbetsföretag af ifrågavarande beskaffenhet erhålla statsunderstöd, tillförbindas att noggrannt uppfylla sina till Staten ingångna förbindelser, har desto mindre ansett sig kunna tillstyrka den af motionären begärda eftergift af återstående lånebeloppet, som en sådan eftergift säkerligen skulle leda derhän, att flera andra, som erhållit dylika lån, kunde anse sig ega lika giltiga skäl att söka vinna en så beskaffad eftergift." Denna motivering skulle hafva passat fullkomligt in äfven på den ansökan, som i nu förevarande Betänkande behandlas, men blef likväl här icke använd, af hvad anledning känner jag icke. Visserligen uppgafs inom Utskottet, att hufvudsakliga skälet för bifall till Kongl. Maj:ts nådiga Proposition skulle vara det, att man hade bättre utsigt att framdeles få betald för såväl ränta som kapital, om man nu lemnade bolaget en sorts prolongation. Detta kan väl hafva sin riktighet i allmänhet, men stämmer dock i detta speciella fall icke öfverens med den erfarenhet, man hittills vunnit inom Ystad—Eslöf-banan, nemligen att aktierna sålts för till och med så litet som 1 R:dr à 25 öre stycket. Följden af en eftergift skulle således här vid lag kunna möjligen blifva endast den, att Staten efter de tre årens förlopp ändock finge öfvertaga banan, med den skilnaden, att materielen vore mera sliten än för närvarande.

För min del vill jag icke veta af någon sådan eftergift, emedan, såsom jag förut sagt, man då skulle få otaliga ansökningar af flera andra dylika bolag; och derföre yrkar jag afslag.

Herr Björck: Föregående talare har egentligen anført hvad i denna sak kan sägas. Det är nödvändigt att upprätthålla kontraktens helgd, och derföre måste man vara mera än betänksam, då man har att afgöra sådana frågor som denna. Under den långa tid jag tillhört Representationen, har jag tyckt mig finna, att under de första åren sådana ansökningar voro temligen talrika, och ehuruval man äfven då sökte möta dem, så gingo de dock vanligen igenom. Slutligen tog sig Stats-Utskottet före att afslå alla sådana ansökningar, och detta hade god påföljd, så att deretter icke så många inkommo. Likväl hafva vid denna riksdag åter några ansökningar i samma riktning inkommit. Tvänne af dessa har Stats-Utskottet utan vidare undersökning afslagit. Nu förekommer en annan, vida farligare än dessa båda, ty här gäller det en summa af millioner; men då synes Stats-Utskottet icke baxna, utan tillstyrker här hvad det fann alldeles oantagligt, när frågan gällde jemförelsevis ringa summor. Om man nu skulle bifalla denna ansökan, så hade man derigenom i sjelfva verket gifvit andra liknande jernvägsbolag på hand att hvart i sin

stad få enahanda eftergifter, och följden skulle helt enkelt blifva den, att de skattdragande skulle få betala räntorna för alla de enskilda jernvägsanläggningarna. Det synes, som man skulle ega skäl att vänta, det Stats-Utskottet sade nej till ett sådant förslag. Allt hvad som inom Utskottet kunnat sägas till förmån för framställningen har varit det, att man genom att nu bevilja eftergiitt skulle sedermera desto snarare få sina penningar på rätt tid. Men efter hvad som om inkomsterna utaf ifrågavarande jernväg upplysts, synes föga förhoppning finnas att sådant i verkligheten blifver fallet; ty under det att annuiteterna uppgå till omkring 120,000 R:dr, stiga trafikinkomsternas nettobelopp ännu icke till 70,000 R:dr för år, således, om icke någon betydligare stegring kommer att ega rum, för tre år till inalles icke öfver 210,000 R:dr. Om då äfven denna summa under de trenne åren insparas, såsom jernvägsbolaget afsett, så skall det i alla fall icke dröja mer än högst 3 år ytterligare, innan bolaget åter skall befinna sig på ungefär samma punkt som nu. Förslaget utgår således derifrån, att inkomsten i verkligheten skall stiga så snart, att den i och för sig sjelf motsvarar annuiteterna, men detta har jag för min del svårt att tro, och Stats-Utskottet torde knappt hafva trott det sjelft. Man har visserligen sagt, att räkenskaperna för förra året skulle hafva visat ett bättre resultat än för det näst föregående, och på grund deraf velat antaga, att så äfven skall blifva förhållandet hädanefter, men detta är dock icke annat än hypoteser. Hvad som är säkert är emellertid, att om vi bevilja denna ansökan, så blifva vi äfven i framtiden tvungna att bevilja andra dylika, och jag tror till och med att förevarande ansökan skett just i flera andra bolags intresse, hvilka nu stå i spänd förväntan och afvakta utgången af densamma. Således tror jag, att det för Staten är nödvändigt att låta detta bolag få vidkännas de olägenheter, som enligt kontraktet kunna blifva en följd af uraktlåtenheten å bolagets sida att uppfylla sina förbindelser; och jag tror till och med, att detta bolag sjelft skall vinna derpå, ty, såsom af föregående talares upplysning om aktiernas nuvarande värde otvetydigt framgick, hafva bolagsintressenterna sjelfva uppgifvit allt hopp att få någon ersättning för sina sammanskjutna penningar. Låt dem, sedan Staten öfvertagit jernvägen och kan beräkna sin förlust derå, komma in med anhållan om att på lämpliga villkor få bilda ett nytt bolag, så kunna de möjligen i framtiden få något igen genom att ställa saken på ett annat sätt, under förutsättning att villkoren blefve sådana, att Staten anser sig kunna gå in derpå och att de innehålla tillräcklig garanti, att bolaget kan för framtiden drifva denna jernvägstrafik. På sådant sätt skulle saken kunna rangeras, möjligen till ömsesidig fördel, och man hade framför allt vunnit det vigtiga resultatet, att icke genom eftergift för denna ansökan hafva lemnat ett vådligt prejudikat för framtiden.

Herr Grefve Posse: Jag får till en början anmäla för Herr Talmannen, dels att jag är ordförande i styrelsen för denna bana, dels ock att jag eger till ganska betydlig del aktier i den, och således icke anser mig berättigad, hvarken att göra yrkande i frågan eller deltaga i Kammarens beslut. Det torde likväl vara min pligt att lemna Kammar-

några upplysningar, som kunna vara ledande i och för frågans slutliga afgörande.

Jag vill då först upplysa, att detta bolag, när det bildades och begärde statsanslag, beräknade kostnaden för banan till 3,675,000 R:dr. Häraf tillänte Staten 2,500,000 R:dr, d. v. s. två tredjedelar, mot fem procents annuitet, deraf fyra procent ränta och en procent kapitalafbetalning. När Kongl. Maj:t sedermera granskade kostnadsförslag och ritningar, så beslöt Kongl. Maj:t, och bolaget åtog sig den förändring i planen, att banvallens krönbredd bestämdes till 18 fot i stället för 16, och att skenornas vikt höjdes från 14 till 17 skålpund per fot. Dessa försvårade villkor i förening med bolagets beslut att, utöfver den i kostnadsförslaget beräknade materiel, anskaffa sådan till värde af 155,691 R:dr, föranledde en ny utgift af 351,259 R:dr, hvaraf följde, att kostnaden för banan uppgick till 4,026,259 R:dr i stället för den först föreslagna å 3,675,000. Detta var i och för sig en ganska tryckande omständighet. Å andra sidan har, såsom jag hoppas Kammaren villigt medgifver, detta bolag icke, i likhet med hvad på andra ställen varit fallet, drifvit upp förslagets slutsumma till den högst möjliga för att sålunda bereda sig ett obehörigt högt statsbidrag. Det hade gjort beräkningen snarare för knapp än för hög.

Då jag vidrör banans ekonomiska framtid, torde jag först böra nämna, att annuiteten för hela statslånet utgör 122,500 R:dr vid nästkommande års slut. Trafiken lemnade år 1866, under tio månader, en behållen nettointkomst af endast 34,798 R:dr 44 öre; sedermera, år 1867, då trafiken fortgick under hela året, uppgick samma inkomst till 62,818 R:dr 78 öre, och slutligen år 1868, det sista för hvilket räkenskaperna blifvit afslutade, till 79,323 R:dr. Sålunda visar sig, att, äfven under detta högst ogynnsamma år 1868, behållna trafikinkomsterna stigit med omkring 17,000 R:dr. Ställningen är sålunda inte så "fasligt förtviflad" som många synas vilja tro. Den loftar framtid: och om man kunde hoppas att följande tvänne år skulle lemna lika goda resultat, d. v. s. inkomsten stiga med 17,000 R:dr årligen, så skulle vi vid 1870 års slut vara uppe på en inkomst, som endast med 9,000 R:dr understeg hvad vi hade att betala till Staten i annuitet. Detta är vår ekonomiska ställning. Den är icke grann; och förhoppningarna på framtiden äro icke heller grundade på säkra beräkningar, som kunna berättiga mig att uttala den åsigt, att, om Kongl. Maj:ts nädiga Proposition bifalles, bolaget skall sedermera blifva i tillfälle att fullgöra sina förbindelser till Staten; men en annan sida af saken bör äfven betraktas, innan man fattar sitt beslut, nemligen den fördel Staten skulle vinna genom att genast taga banan, och sålunda icke medgifva några lindringar. Deraf skulle, enligt mitt förmenande, följa, att Statens trafik kostnad skulle ställa sig på samma höga ståndpunkt å denna bana som å Statens öfriga banor; och om äfven inkomsten då blefve betydligt större än nu, så synes mig dock antagligt, att Staten på sådana arrangementer skulle förlora betydligt mera än på att lemna anstånd med betalningen — ty icke annat begäres än anstånd, — då den otvifvelaktigt skulle få ut sin fulla rätt.

Jag vill nämna några siffror, som äro talande i detta afseende. Statens jernvägstrafik kostade år 1867 per banmil 37,407 R:dr, under det

att våra omkostnader endast uppgingo till 18,584 R:dr eller nära hälften mindre. Uppgifver jag nu hvarderas utgifter per tåg-mil, hvilket naturligtvis är rätta normen för jemförelse dem emellan, så utgjorde Statens 15 R:dr 21 öre, men Ystad—Eslöf-banan endast 8 R:dr 20 öre. Man skall ej tro, att jag härmed vill göra några förebräelser öfver Statens sätt att trafikera, men man skall taga i betraktande, att detta enskilda bolag, som är fattigt, kan man ej pressa fram till sådana trafikarrangeringar, som Staten kan åstadkomma. Banans underhåll bör således under alla omständigheter blifva billigare för bolaget än för Staten. Öfvertager nu Staten banan, så blir följden, att den förlorar icke allenast sitt tillånta kapital utan äfven mycket mer, derigenom att omkostnaderna blifva större i dess händer. Det är en sida af saken, som icke bör alldeles förbises.

Jag vill upptaga den anmärkning, som här blifvit gjord, att det innebär i sig en våda för Staten att eftergifva något i de vilkor, som en gång äro uppgjorda med bolaget. Det är sannt, och jag medgifver att så är; men icke längre sedan än vid 1865—1866 års riksdag gjorde Staten en sådan eftergift för Borås-banan, emedan Staten var rädd att nödgas öfvertaga den. Då var det en verklig eftergift, ty det var tvänne års räntefrihet, som gafs dem. Jag vet ej med hvad påföljd detta skedde, men jag tror mig hafva hört, att deras trafik numera stigit så, att de kunna utgöra räntorna till Staten.

Hvad här blifvit sagdt om banaktiernas värde, bör jag kanske också nämna något om. Det är klart, att så länge bolaget är i den ställning, att det endast afser fullgörandet af sina betalningar till Staten, så faller af sig sjelft, att det kapital aktieegarne tillskjuta, icke kan hafva något värde annat än på papperet, ty här är icke fråga om någon utdelning; och således finna Herrarne att det bör vara en dålig affär åtminstone för närvarande att köpa dylika aktier, då inkomsterna icke förslå att betala räntan på det lånta, långt mindre på det tillskjutna kapitalet.

Herr Olof Nilsson från Westerbottens län: Då ett enskildt bolag uppgör kontrakt med Staten, har det sig på förhand bekant, hvilka skyldigheter det har att uppfylla; och dessa skyldigheter böra i hvarje fall ovillkorligen fullgöras. Det vore ju då ett vådligt prejudikat, om man nu här frånginge denna princip, ty följden skulle otvifvelaktigt blifva den, att flera bolag lockades till att söka eftergift å sina ingångna förbindelser. Grefve Posse har visserligen sökt förespegla oss, att Staten skulle hafva fördel af att bevilja nu ifrågavarande bolags anhållan, men jag anser hans uppgifter i detta fall icke förtjena det ringaste afseende. Således yrkar jag afslag å Utskottets Utlåtande.

Herr Hierta: Jag vill icke förringa värdet af de betänkligheter, som här uttalats mot bifall till Utskottets Utlåtande, men jag vill upplysa, hvarföre jag röstat för detsamma inom Utskottet, nemligen just på grund af den utaf Grefve Posse nyss påpekade omständigheten, att, om Staten sjelf öfvertog trafikerandet af denna bana, skulle kostnaderna i dess hand, med de högre anspråk man på Staten ställer, blifva betydligt drygare än i bolagets. Denna omständighet togs inom Utskottet i noggrannt

öfvervägande och bekräftades genom erhållna officiella upplysningar. Grefve Posse, som i sin egenskap af ordförande för bolagets direktion, icke kunde inom Stats-Utskottet yttra sig i frågan, har nu lemnat några ytterligare sifferuppgifter, som man icke inom Utskottet varit i tillfälle att se och granska, och dessa belysa ännu närmare nyssnämnda omständighet. Statens rätt är i alla händelser försäkrad genom tredje och fjerde punkterna i Utlåtandet, hvilka innehålla, att ny anläggning icke utan Kongl. Maj:ts tillstånd får under de 10 anståndsåren verkställas samt att, derest banan eljest förvaltas på sådant sätt, som anses leda till förminskning af Statens rätt, Kongl. Maj:t må ega att det meddelade anståndet återkalla.

Hvad beträffar den af siste talaren och ett par föregående påpekade vådan af det prejudikat, som genom bifall till bolagets ansökan skulle uppstå, så vill jag icke helt och hållet förneka den; men åtminstone har inom Stats-Utskottet den åsigten börjat göra sig gällande, att man borde frångå den metod, som förut följts, att gifva dessa enskilda bolag så stora lån, utan borde man heldre gifva dem ett direkt mindre anslag, på det att Staten skulle komma ifrån sina fordringar hos dylika bolag. Denna princip gjorde sig äfven gällande i fråga om Oskarshamn—Nässjö-banan. Men om, såsom sagdt är, den påpekade vådan af ett prejudikat icke kan helt och hållet förnekas, så har man dock inom Utskottet ansett sig böra följa den regeln, att af två onda ting heldre välja det mindre, och derföre har Utskottet tillstyrkt anståndets beviljande mot ränta under tiden å dessa annuiteter, heldre än att Staten skulle ikläda sig skyldigheten att trafikera ifrågavarande bana, då detta för Staten skulle medföra en större kostnad.

Herr Hedlund: Jag är verkligen tveksam, huruvida jag med min röst skall bifalla eller afslå Stats-Utskottets Utlåtande i denna sak. Å ena sidan ställer sig vigten af att statuera ett exempel, men å andra sidan finner jag, att Staten icke skulle hafva någon fördel af att öfvertaga banan. Hvad en annan talare nämnde om, att ett nytt bolag i sednare fallet skulle kunna bildas på billigare vilkor, kan jag icke förstå; ty om Staten öfvertager banan, så måste ju Staten äfven trafikera den med sin egen materiel och sin egen förvaltning.

Men särskildt förvånade mig en uppgift af Grefve Posse rörande netto-behållningen vid denna jernväg. Den har under dessa trenne första år utgjort respektive 34,798 R:dr, 62,818 R:dr och 79,323 R:dr, således tillsammans en summa af 176,939 R:dr. Hvar hafva då dessa penningar tagit vägen? Jo, till att ersätta den genom förhöjningen i byggnadskostnaden uppkomna brist; men det torde tillåtas mig att fråga, om bolaget haft rättighet att på detta sätt använda sin nettobehållning? För min del tror jag, att bolaget genom de förbindelser det iklädt sig varit skyldigt att färdigbygga banan med sitt aktiekapital, under det att trafikbehållningen deremot bort gå till annuiteterna åt Staten.

Jag bör nämna, att Herrljunga—Uddevalla-banan ganska snart torde befinna sig i alldeles samma kategori som nu Ystad—Eslöf-banan. Den 31 December skulle den hafva erlagt sin första annuitet till Staten, men den har ännu icke gjort det och icke heller insändt någon ansökan om orsaken till dröjsmålet, så att det ser ut, som ämnade den ej låtsa om att

betala någon ränta till Staten. Denna banas trångmål beror på i viss mån likartade omständigheter, nemligen att dess aktiekapital icke räckt till för byggnadskostnaden, utan har den måst tillgripa sin trafikinkomst att fylla bristen. Men tillika inträffade här, att aktiekapitalet förminskades derigenom, att man beslöt inlösa en mängd aktier från en stor aktieegare, hvilken man ville frigöra från sina förbindelser.

När sådant kan inträffa, så får Staten se sig om, huru snart dessa bolag komma att betala sin skuld. Jag anser det icke ogrannlaga att uttala detta, trots det obehagliga som deruti kan ligga för en eller annan person, utan har jag velat anföra det såsom en varning i dylika fall.

Men då, såsom jag förut sagt, det icke är troligt, att Staten skulle hafva någon fördel af att öfvertaga Ystad—Eslöf-banan, och då dessutom statuerandet af ett exempel möjligen endast skulle medföra, att Staten snart derpå finge öfvertaga äfven Herrljunga—Uddevalla-banan, hvilket vore ännu mindre fördelaktigt för Staten, så torde det vara bäst att man söker slippa ifrån en sådan utväg; och derföre vill jag, fastän med stor tveksamhet, rösta för bifall till Stats-Utskottets förevarande Utlåtande.

Herr Hörnfeldt: Jag skulle icke åter hafva begärt ordet, om icke Grefve Posse tagit sig friheten att såsom prejudikat åberopa den af Staten beviljade eftergiften åt Borås-banan. Det synes mig dock vara en ganska betydlig skilnad emellan dessa båda banor, enär Borås-banan icke fick någon räntefrihet från början utan måste betala ränta ifrån den dag då lånet lyftades, hvaremot Ystad—Eslöf-banan genast fick tre års räntefrihet. Men deremot vill jag åberopa ett ännu färskare prejudikat, då nemligen vid sistlidne riksdag begärdes en eftergift för Wessman—Barkens jernväg. Denna begäran afslogs då, och jag tror det vore ganska passande att här tillämpa just detta prejudikat.

Herr Hæggström: Herr Grefve Posse anförde, att det vore allt skäl att här bifalla Stats-Utskottets Utlåtande, emedan, antingen man beräknade per banmil eller per tågmil, det visade sig att denna bana vore bättre eller billigare skött än Statens banor, i det att kostnaden vore endast omkring hälften mot på stambanorna. Men då är det ju gifvet, att om denna bana, som skötes för så godt pris, icke det oaktadt kan betala sina annuiteter för närvarande, så skall den efter några års förlopp få ännu svårare att göra det, sedan dess materiel blifvit nött och sliten, så att bolaget måste bekosta reparationer o. s. v. Klart synes mig äfven vara, att då man ökat banvallens krönbredd med 2 fot och tyngden å skenorna med 3 skålpund per fot, så kunna icke 350,000 R:dr hafva varit tillräckliga för den derigenom förhöjda anläggningskostnaden, utan torde der ännu förefinnas en betydlig brist att fylla. Detta torde äfven kunna förklara hvarföre aktiernas värde nedsjunkit ända derhän, att de sålts för 1 R:dr, ja till och med för 25 öre, såsom den förste talaren upplyste, och hvilket Herr Grefve Posse icke heller förnekade. Under sådana förhållanden vore det ju en ren fördel äfven för bolaget att blifva qvitt denna bana, på samma gång det för Staten vore bättre att taga något än intet. På grund häraf kan jag icke annat än yrka afslag på Utskottets Utlåtande.

Herr Grefve Posse:

Herr Trägårdh: Då den nu föreliggande frågan redan af Grefve Posse på ett klart och fullständigt sätt blifvit utredd, anser jag det vara tillräckligt att instämma med honom, på samma gång jag får förklara mig, på grund af 53 § Riksdags-ordningen, vara förhindrad att deltaga i ärendets vidare handläggning.

Herr Jan Andersson: Då vid sistlidne riksdag fråga var om efterskänkande af eller förändring i villkoren för det lån, som utgifvits till bolaget för Wessman—Barkens jernväg inom Kopparbergs län, ville man icke medgifva detta bolag någon lindring, men då det nu är fråga om eftergift för Ystad—Eslöfs jernvägsbolag, hör man många röster höjas till förmån för detta. Jag kan icke finna någon konsekvens häruti, och för min del yrkar jag, att, på samma grunder som Wessman—Barken-bolagets begäran afslogs, äfven Stats-Utskottets tillstyrkande i detta Betänkande måtte afslås.

Herr Statsrådet Adlercreutz: Hade jag kunnat inse, att Statens rätt skulle på något sätt blifva lidande genom ett bifall till det af Ystad—Eslöfs jernvägsbolag begärda anstånd, på de i Kongl. Maj:ts Proposition upptagna villkor, skulle jag icke med min röst hafva understödt denna begäran, då den inom konseljen till behandling förekom. Såsom villkoren nu äro uppställda, blifver dock förhållandet i sjelfva verket endast det, att bolaget tills vidare kommer att för Statens räkning förvalta banan; och om det då skulle befinnas, att banan förvaltas illa eller, såsom ordalagen i den Kongl. Propositionen äro, på ett sådant sätt, som kan anses leda till förminskning af Statens rätt, så eger Kongl. Maj:t att det meddelade anståndet återkalla. Man kan således icke säga, att någon verklig eftergift från Statens sida göres, utan frågan gäller endast att genom ett litet anstånd sätta bolaget i tillfälle att möjligen förbättra sin ställning. Skulle, såsom en talare här yttrat, det anses förmånligt, att bolaget mot erläggande af en mindre summa på en gång finge frigöra sig ifrån sin förbindelse till Staten, så må det erkännas, att den närvarande tidpunkten är dertill särdeles olämplig. Deremot må vi ju hoppas, att ställningen inom några år kan blifva så förändrad, att, om ock bolaget icke då kan fullgöra sina skyldigheter till Staten efter det ursprungliga kontraktets lydelse, det dock kan vara i stånd att på lämpliga villkor bereda sig fortfarande eganderätt till banan. Således vill jag förorda bifall till hvad Stats-Utskottet här tillstyrkt.

Öfverläggningen förklarades slutad. I enlighet med derunder gjorda yrkanden framställde Herr Talmannen propositioner såväl på bifall till Utskottets hemställan som på afslag derå, och förklarade den förstnämnda af dessa propositioner vara med öfvervägande ja besvarad. Emellertid äskades votering, för hvars anställande nu uppsattes, justerades och anslogs denna voteringsproposition:

Den, som bifaller hvad Stats-Utskottet hemställt i dess Utlåtande N:o 71,

röstar ja;

Den det ej vill,

röstar nej;

Vinner nej, är Utskottets ifrågavarande hemställan afslagen.

Omröstningen utföll med 33 ja och 62 nej; i följd hvaraf Kammaren afslagit Utskottets ifrågavarande hemställan.

§ 6.

Föredrogos och biföllos Stats-Utskottets Memorial:

N:o 72, i anledning af erhållen återremiss å 3:dje punkten i Stats-Utskottets Utlåtande N:o 43, rörande anläggning af väg mellan sjön Bolmens strand och Wieslanda jernvägsstation i Kronobergs län; och

N:o 73, om anvisande af de i Regeringsformens 63 § föreskrifna kreditivsummor.

§ 7.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

Herr *Anders August Andersson* under 10 dagar från den 10:de;

Herr *P. Olsson* under 4 dagar från den 12:te; och

Herr *Rosenberg* under 8 dagar likaledes från den 12:te, allt innevarande månad.

En af Herr *Ocklind* framställd anhållan om 14 dagars ledighet från den 8 Maj bordlades.

§ 8.

Slutligen anmäldes och bordlades följande nu inkomna ärenden, nemligen:

Konstitutions-Utskottets Utlåtanden:

N:o 12, angående väckt motion om ändring i Riksdags-ordningens bestämmelser om villkoren för valrätt till Riksdagens Andra Kammare; och

N:o 13, i anledning af väckt motion om tillägg till 87 § Regeringsformen; samt

Stats-Utskottets Utlåtande N:o 81, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition, angående vissa grunder för förvaltningen af Statens jernvägs- trafik och särskildt för den dervid anställda personals aflöning, m. m.

Skolande, enligt Kammarens derom nu fattade beslut, alla endast en gång bordlagda ärenden erhålla plats främst å den föredragningslista, som för nästa sammanträde komme att upprättas.

Sammanträdet afslutades kl. 12 på natten.

In fidem
H. Husberg.

Onsdagen den 5 Maj.

Kl. 10 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 26 nästlidne April och protokollsutdrag för den 3 innevarande månad.

§ 2.

Föredrogos men blefvo för andra gången bordlagda:
Konstitutions-Utskottets Utlåtanden N:is 12 och 13 samt
Stats-Utskottets Utlåtande N:o 81.

§ 3.

Vid föredragning dernäst af Herr *Ocklinds* i förra sammanträdet anmälda, men då bordlagda ansökning om ledighet från riksdagsgörömlen under 14 dagars tid från den 8:de i denna månad, blef berörda ansökning nu bifallen.

§ 4.

Herr vice Talmannen *Mannerskantz* anförde: Jag hemställer, om det icke skulle vara skäl att främst på föredragningslistan uppföra alla